

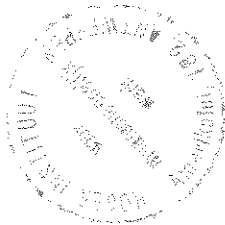
DE CULTURELE AUTONOMIE

LEO TINDEMANS

Minister van Communautaire Betrekkingen

Inhoudsopgave

I. NA 1969	5
II. ZIN VAN DE CULTURELE AUTONOMIE	9
III. GRONWETTELIJKE BEPALINGEN	12
IV. TAALGROEPEN EN CULTUURRADEN Wet van 3 juli 1971 houdende indeling van de leden van de Wetgevende Kamers in taalgroepen en houdende diverse bepalingen betreffende de cultuurraden voor de Nederlandse cultuurgemeenschap en voor de Franse cultuurgemeenschap	21
V. BEVOEGDHEID EN WERKING VAN DE CULTUUR- RADEN Wet van 21 juli 1971 betreffende de bevoegdheid en de werking van de cultuurraden voor de Nederlandse cultuur- gemeenschap en voor de Franse cultuurgemeenschap . . .	29
VI. GRONDWET VAN DE NIEUWE TIJD	39
BIJLAGEN	
A. Nieuwe bepalingen van de Grondwet betreffende de cultu- rele autonomie	42
B. Wet van 3 juli 1971	45
C. Wet van 21 juli 1971	51
D. Cultureel voor-akkoord van 15 juli 1971	55

Na 1969

Einde 1969 beschreven we in een brochure, onder de titel « Culturele Autonomie 69 », de pogingen die tot dan toe door de regering-Eyskens en door het Parlement waren ondernomen om, in het geheel van de Staatshervorming en de Grondwetsherziening, de culturele autonomie te verwezenlijken (1).

In de algemene toelichting van genoemde publicatie wezen wij erop hoe de zorg om aan het communautaire probleem — het vraagstuk van de verhoudingen tussen Vlamingen en Walen — een oplossing te geven, aansloot bij een reeks inspanningen die we met enkele woorden in herinnering kunnen brengen :

- Studiecentrum voor de Hervormingen van de Staat (1936);
- Centrum Harmel (1949-58);
- Taalwetten (1962-63);
- Politieke werkgroep (1963);
- Rondetafelconferentie (1964-65);
- de Commissie Meyers-Vanderpoorten (1966-68).

De regering die op 17 juni 1968 aantrad wilde een grondige hervorming van de Staat tot stand brengen waarvan de beginselen in een bijvoegsel aan de regeringsverklaring omstandig waren vastgelegd. Een van de hoofdpunten uit die hervorming was het vestigen van de culturele autonomie. Zij vergde een wijziging van verscheidene artikels van de Grondwet.

De regering diende op 17 oktober 1968 bij de bijzondere Senaatscommissie voor de herziening van de Grondwet de nodige voorstellen in, die op 28 januari 1969 werden aangevuld en gedeeltelijk gewij-

(1) « Culturele Autonomie 69 » door Leo Tindemans, Minister van Communautaire Betrekkingen, beperkte oplage, niet in de handel (Jozef II straat 30, 1040 Brussel).

zigt. De tekst welke de Senaatscommissie goedkeurde, werd in de genoemde brochure « Culturele Autonomie 69 » afgedrukt en toegelicht.

Toen bleek dat voor de Grondwetsherziening de vereiste meerderheid in het Parlement niet bekomen werd, trachtte Eerste Minister Eyskens de besprekingen weer vlot te krijgen door in de zogenaamde « Werkgroep van de 28 » vertegenwoordigers van alle partijen samen te brengen.

Uit het verslag van die werkgroep, op 13 november 1969 goedgekeurd, werden de fragmenten die betrekking hebben op de culturele autonomie in de reeds vermelde brochure opgenomen. Voor het bespreken van de niet-opgeloste problemen (betreffende Brussel) werd door de Eerste Minister een nieuwe werkgroep ad hoc samengeroepen, maar deze kwam niet tot algemeen aanvaarde conclusies (2).

*
**

De regering liet het echter niet bij deze initiatieven. Rekening houdend met de gevoerde besprekingen, werkte zij zelf een samenhangend geheel van nieuwe voorstellen uit die door de Eerste Minister op 18 februari 1970 aan het Parlement werden medegedeeld.

Wat de culturele autonomie betreft, sloten deze voorstellen nauw aan bij de teksten zoals die door de bijzondere Senaatscommissie waren aangenomen. De regering stelde echter voor dat in de Grondwet zelf alleen de onontbeerlijke beginselen zouden worden opgenomen, terwijl voor de verdere uitwerking zou worden verwezen naar wetten welke als een verlengstuk van de Grondwet zouden gelden en derhalve met een bijzondere meerderheid — uitdrukking van een ruime consensus — door het Parlement dienden te worden aangenomen. De regering liet het evenwel aan Kamer en Senaat over te bepalen welke deze bijzondere meerderheid behoorde te zijn.

In een herwerkte vorm werden de communautaire Grondwetsartikels aan het Parlement voorgelegd. De Senaat keurde in de loop van de maand juni 1970 verscheidene artikels goed, maar in de Kamer werd einde juni, begin juli het kworum niet bereikt.

Na de gemeenteraadsverkiezingen van 11 oktober 1970 werden opnieuw besprekingen gevoerd. Lichte wijzigingen werden aangebracht aan de voorgestelde teksten van de nieuwe Grondwetsartikels.

(2) Het verslag van de Werkgroep van de 28, de mededeling van de Eerste Minister aan het Parlement gedaan op 18-2-1970 en andere belangrijke gegevens zijn samengebracht in « Communautair dossier » uitgegeven door CEPES, Tweekerkenstraat 41, 1040 Brussel.

In de loop van de maand december keurden Kamer en Senaat de zo lang betwiste artikels van de Grondwet goed. Op 31 december 1970 werden zij in het Belgisch Staatsblad bekendgemaakt.

Er dient op gewezen dat de nieuwe Grondwetsartikels met communautaire inslag niet uitsluitend op de culturele autonomie betrekking hebben (3).

De andere bepalingen vallen echter buiten het bestek van deze brochure.

*
**

De grondwettelijke basis voor de verwezenlijking van de culturele autonomie was verworven. Zij ligt besloten in de artikels 3bis, 3ter, 6bis, 32bis, 59bis, 59ter en 132.

Artikel 3bis handelt over de vier taalgebieden.

Artikel 3ter erkent het bestaan van drie cultuurgemeenschappen in België.

Artikel 6bis poneert het beginsel van non-discriminatie, en wijst op de bescherming van de ideologische en filosofische minderheden.

Artikel 32bis legt de indeling op van de leden van Kamer en Senaat in een Nederlandse en een Franse taalgroep.

Artikel 59bis stelt de grondregels vast van de cultuurraden voor de Nederlandse cultuurgemeenschap en voor de Franse cultuurgemeenschap.

(3) Artikel 1, vierde lid voorziet in de mogelijkheid bepaalde gebieden aan de indeling in provincies te onttrekken, ze onder het rechtstreeks gezag van de uitvoerende macht te plaatsen en ze een eigen statuut toe te kennen.

Artikel 38bis behandelt de motie, gevolgd van de ophoudingsprocedure, wanneer een taalgroep van Kamer of Senaat meent dat een ontwerp of voorstel van wet de betrekkingen tussen de gemeenschappen ernstig in het gedrang brengt.

Artikel 86bis schrijft de pariteit in de Ministerraad voor en artikel 91bis houdt het statuut in van de staatssecretaris.

Artikel 107quater bepaalt dat er drie gewesten in België zijn waarvan de samenstelling en de bevoegdheid geregeld worden bij wet met bijzondere meerderheid.

Artikel 108 dat handelt over de provincie en de gemeente, werd lichtjes gewijzigd.

Artikel 108bis vormt de grondslag van de oprichting van agglomeraties en van federaties van gemeenten, waaraan door de gewijzigde artikels 110 en 113 fiscale bevoegdheid verleend wordt.

Artikel 108ter regelt het statuut van de Brusselse agglomeratie, waarin o.m. twee commissies voor de cultuur worden opgericht.

Artikel 59ter handelt over de raad voor de Duitse cultuurgemeenschap.

Artikel 132 behelst de overgangsmatregelen voor de « Université Catholique de Louvain ».

Toch was hiermede het wetgevend werk betreffende de culturele autonomie niet ten einde. Op verscheidene punten verwijst de Grondwet voor verdere uitwerking naar de wet.

Hierbij diende een onderscheid te worden gemaakt. Het was mogelijk sommige punten te regelen bij een wet die met de *gewone meerderheid* door het Parlement kan worden aangenomen. Voor andere punten was een *bijzondere meerderheid* vereist, namelijk een wet « aangenomen met de meerderheid van stemmen in elke taalgroep van elke Kamer, op voorwaarde dat de meerderheid van de leden van elke taalgroep aanwezig is en voor zover het totaal van de ja-stemmen uitgebracht in beide taalgroepen tweederde van de uitgebrachte stemmen bereikt ».

De regering achtte het dan ook onontbeerlijk twee afzonderlijke ontwerp-wetten aan het Parlement voor te leggen.

In een eerste ontwerp-wet, ter tafel gelegd op 7 mei 1971, werden bepalingen opgenomen waarvoor een gewone meerderheid volstond. Dat is de wet geworden van 3 juli 1971 « tot indeling van de leden van de Wetgevende Kamers in taalgroepen en houdende diverse bepalingen betreffende de cultuurraden voor de Nederlandse cultuurgemeenschap en voor de Franse cultuurgemeenschap » (Belgisch Staatsblad van 6 juli 1971).

In een tweede ontwerp-wet, ingediend op 11 mei 1971, waren de bepalingen samengebracht waarvoor de Grondwet de bijzondere meerderheid voorschrijft. Dat is de wet geworden van 21 juli 1971 « betreffende de bevoegdheid en de werking van de cultuurraden voor de Nederlandse cultuurgemeenschap en voor de Franse cultuurgemeenschap » (Belgisch Staatsblad van 23 juli 1971).

De nieuwe grondwettelijke bepalingen en de twee voornoemde wetten van 3 en van 21 juli 1971 vormen als het ware een drieluik waarop de culturele autonomie staat uitgebeeld.

Een bondige toelichting verstrekken bij deze teksten is het bescheiden doel van deze brochure, die wij in eerlijke waardering en als een oprechte hulde opdragen aan Eerste Minister Eyskens, die de grondlegger mag worden genoemd van de nieuwe Staatsstructuren, de eerste Eerste Minister van het nieuwe België.

Zin van de culturele autonomie

Vooraleer de teksten van Grondwet en wet te belichten lijkt het nuttig de aandacht te vestigen op de betekenis van de culturele autonomie.

Sinds lang bestaat in ons land het verlangen om aan de cultuurgemeenschappen een eigen zeggensmacht toe te kennen; om aan elke cultuurgemeenschap het recht te verlenen zelfstandig haar normen te bepalen en aangepaste organisatievormen te scheppen, voor datgene wat innig verband houdt met haar eigen geaardheid: haar taal en geestesleven.

Sommigen beweren dat het begrip « cultuur » in het bestek van de culturele autonomie nogal beperkend werd opgevat.

In een niet zo ver verleden werd cultuur ongeveer tot kunst en letterkunde herleid. Thans kan men heelwat aangelegenheden opsommen die, naar de huidige opvattingen van de sociologen, eveneens tot het domein van de cultuur behoren. Maar de wetgever heeft geenszins getracht een definitie te geven van wat onder cultuur moet worden verstaan. Hij is voor zijn wetgeving ook niet van een theoretisch begrip uitgegaan. Hij heeft er zich toe beperkt diverse concrete domeinen aan te duiden waarvoor elke cultuurgemeenschap eigen wetten — decreten genoemd — kan maken. Het gaat om onderwijs, gebruik van de talen en wat hij « *culturele aangelegenheden* » noemt. Maar het is vanzelfsprekend dat in de niet-grondwettelijke betekenis van het woord er nog andere aangelegenheden bestaan die tot de cultuur behoren, maar die niet gevat liggen in de term « culturele autonomie ». We mogen ons echter niet ontveinzen dat de Grondwet en de wet zeer waardevolle sectoren tot de bevoegdheid van de cultuurraden rekent, zoals we verder zullen zien.

Elke cultuurgemeenschap krijgt een afzonderlijke wetgevende bevoegdheid.

Dit is geen blijk van afkerigheid voor elkaar, maar wel van eerbiediging van ieders specifieke aard. Dit is het streven om voor iedere gemeenschap de nodige ruimte te scheppen opdat zij de eigen talenten van geest en gemoed, in een onbedreigde sfeer, tot de grootst mogelijke ontplooiing zou kunnen brengen.

Voortaan zullen op het culturele vlak wetgevende initiatieven mogelijk zijn, die volkomen beantwoorden aan de eigen noden, de eigen aard en levensstijl van elke cultuurgemeenschap. De eerbiediging van elkaars culturele eigenheid doet geen afbreuk aan de wil om voor het overige in dit land samen te leven overeenkomstig normen die gelden voor alle staatsburgers, ongeacht de cultuurgemeenschap waartoe zij behoren, omdat er beginselen zijn die ons — over de culturele eigenheden heen — samenbinden in het Belgisch staatsverband.

Vergeeten we echter niet — nu ze verworven werd — hoeveel hinderpalen uit de weg moesten worden geruimd om de culturele autonomie in onze politieke denkwereld te laten intreden. Allerhande juridische en praktische bezwaren werden ingeroepen. Het heeft maanden bespreking gevergd om de politieke inzichten te doen evolueren en de geesten vertrouwd te maken met het denkbeeld dat onze wetgevende bevoegdheid over onderscheiden maar gelijkwaardige organen mocht worden gespreid.

Jaren geleden zag men de cultuurraden als organen met louter adviserende macht. Een reglementerende bevoegdheid, aan de wetgever ondergeschikt, kon men later geredelijk aanvaarden. Zelfs het verlenen van het recht van wetgevend initiatief stuitte op weinig bezwaren. Maar de sprong maken naar een reële regionaal-wetgevende bevoegdheid op het stuk van de cultuur, lokte aanvankelijk hier en daar nogal reserves uit.

Men mag inderdaad de draagwijdte van de culturele autonomie niet onderschatten.

Waar tot op heden de wetgevende bevoegdheid uitsluitend behoorde aan één enkel Parlement, wordt zij voortaan verdeeld over het Parlement enerzijds en de twee cultuurraden anderzijds. De bevoegdheid van de cultuurraden is vanzelfsprekend beperkt zowel wat de materie als wat het territoriaal gebied betreft. Maar binnen deze perken is de aard van hun bevoegdheid volkomen dezelfde als die van het Parlement.

Het decreet is zozeer de gelijke van de wet, dat het een wet zal kunnen wijzigen en opheffen. Daarin schuilt ongetwijfeld ook een gevaar van conflict, zodat de grenzen van de respectieve bevoegdheid met nauwgezetheid moeten worden beschermd.

Nog beseffen sommigen de verstrekkende draagwijdte niet van dit novum in ons politiek bestel. Maar zulks is het lot van elke nieuwe idee, die — naar het woord van een vermaard wijsgeer — telkens drie stadia moet doorlopen. Eerst wordt die idee een volslagen dwaasheid genoemd; vervolgens wordt zij met verbetering bekampt; in een derde fase vindt iedereen haar tenslotte vanzelfsprekend.

Grondwettelijke bepalingen

Het nieuwe artikel 3ter van de Grondwet beperkt er zich toe het bestaan van drie cultuurgemeenschappen in België te erkennen: de Nederlandse, de Franse en de Duitse.

Dit artikel voegt er in een tweede lid aan toe: « *Elke cultuurgemeenschap heeft de bevoegdheden welke haar door de Grondwet of door wetten aangenomen krachtens deze laatste worden toegekend* ».

Hierdoor worden de artikels 59bis en 59ter van de Grondwet aangekondigd, alsook de wetten waarnaar in die artikels verwezen wordt.

Het tamelijk omvangrijke artikel 59bis handelt uitsluitend over de cultuurraden voor de Nederlandse cultuurgemeenschap en voor de Franse cultuurgemeenschap.

DE RAAD VAN DE DUITSE CULTUURGEMEENSCHAP

Vooraleer omstandiger uit te weiden over de twee cultuurraden, wenssen wij enkele woorden te zeggen over de Raad van de Duitse cultuurgemeenschap waarover artikel 59ter van de Grondwet handelt.

Dit artikel is zeer bondig. Het luidt als volgt: « *Er is een Raad van de Duitse cultuurgemeenschap. De wet bepaalt zijn samenstelling en zijn bevoegdheid* ».

Een essentieel verschil met de twee cultuurraden van artikel 59bis valt hierbij onmiddellijk op: de Raad van de Duitse cultuurgemeenschap zal geen wetgevende bevoegdheid hebben, de twee cultuurraden wel. Zulks betekent geenszins dat de Raad van de Duitse cultuurgemeenschap uitsluitend adviserende bevoegdheid zou hebben. (Dat stond wel zo in het eerste voorstel van de regering dd. 17 december 1968, maar dat werd gewijzigd in het regeringsvoorstel van 28 januari 1969.)

Een afzonderlijke wet zal aan deze Raad een werkelijke en betekenisvolle bevoegdheid verlenen.

SAMENSTELLING VAN DE TWEE CULTUURRADEN

Artikel 59bis van de Grondwet begint met volgende bepaling: « *Er is een cultuurraad voor de Nederlandse cultuurgemeenschap bestaande uit de leden van de Nederlandse taalgroep van beide Kamers en een cultuurraad voor de Franse cultuurgemeenschap bestaande uit de leden van de Franse taalgroep van beide Kamers* ».

Dit houdt een verwijzing in naar artikel 32bis van de Grondwet luidens welke de gekozen leden van elke Kamer in een Nederlandse en een Franse taalgroep worden ingedeeld.

Deze bepaling slaat enkel op « gekozen » leden van het Parlement, zodat de zonen van de Koning of de Belgische prinsen van de tot regeren gerechtigde tak van het koninklijk stamhuis die van rechtswege Senator zijn (zie artikel 58 van de Grondwet), niet tot een taalgroep behoren.

Artikel 32bis van de Grondwet bepaalt eveneens dat deze indeling in taalgroepen gebeurt « *op de bij de wet vastgestelde wijze* ». Deze bepaling is ten uitvoer gelegd door de wet van 3 juli 1971, artikels 1 tot 3 (zie hierover hoofdstuk IV in deze brochure).

Duidelijkheidshalve dient hieraan toegevoegd, dat de leden van één taalgroep in de Kamer en de leden van de taalgroep van dezelfde taal in de Senaat, samen zetelen in één cultuurraad; m.a.w. de cultuurraden zijn niet volgens het tweekamerstelsel georganiseerd, zoals dat wel het geval is voor het nationale Parlement. In elke cultuurraad zetelen dus Senatoren en Volksvertegenwoordigers van dezelfde taalgroep naast elkaar.

Voortaan hebben Kamerleden en Senatoren een dubbele bevoegdheid: zij zijn tegelijk lid van het Parlement en lid van een cultuurraad.

WERKING VAN DE CULTUURRADEN

De wijze waarop de cultuurraden hun bevoegdheid uitoefenen wordt bepaald door een wet met bijzondere meerderheid aan te nemen. Deze wet, zo bepaalt de Grondwet verder, zal rekening houden met bepaalde artikels van de Grondwet; het zijn de artikels 33, 37, 38, 39, 40, 41, 42, 43, 44, 59, 70 en 88.

Deze grondwettelijke voorschriften werden uitgevoerd door de wet van 21 juli 1971 (waarvoor we verwijzen naar hoofdstuk V van deze brochure).

DE CULTUURRADEN HEBBEN WETGEVENDE BEVOEGDHEID

De cultuurraden regelen bij decreet welbepaalde aangelegenheden, die in de Grondwet worden vermeld.

Deze decreten hebben kracht van wet, binnen de perken van de hun toegewezen bevoegdheid. Een decreet staat gelijk met een wet en kan zelfs een wet opheffen of wijzigen.

De cultuurraden hebben dus een wetgevende bevoegdheid, wat heelwat meer is dan een reglementerende bevoegdheid. Een reglement is altijd ondergeschikt aan de wet. Een decreet niet.

WAARVOOR ZIJN DE CULTUURRADEN BEVOEGD?

In de rechtstaal spreekt men in verband hiermede van de bevoegdheid « *ratione materiae* ».

De Grondwet somt deze bevoegdheden op in de paragrafen 2 en 3 van artikel 59bis, en groepeerd ze in vier rubrieken.

1° « *De culturele aangelegenheden* »

Deze culturele aangelegenheden moesten worden vastgesteld in een wet aan te nemen met bijzondere meerderheid. Dat is gebeurd door de wet van 21 juli 1971 (zie hoofdstuk V van deze brochure).

2° « *Het onderwijs, met uitsluiting van wat betrekking heeft op de schoolvrede, de leerplicht, de onderwijsstructuren, de diploma's, de toelagen, de wedden, de schoolbevolkingsnormen* ».

Wat men aan de nationale wetgever heeft willen voorbehouden heeft betrekking op datgene wat bekend staat als het schoolpact.

3° « *De samenwerking tussen de cultuurgemeenschappen, alsook de internationale culturele samenwerking* ».

De vormen van samenwerking moesten worden vastgesteld door een wet aan te nemen met bijzondere meerderheid. Ook dat is — wat de samenwerking tussen de cultuurgemeenschappen betreft — ten uitvoer gelegd door de wet van 21 juli 1971 (zie hoofdstuk V van deze brochure).

4° « *Het gebruik van de talen voor* :

- *de bestuurszaken* ;
- *het onderwijs in de door de overheid ingestelde, gesubsidieerde of erkende inrichtingen* ;
- *de sociale betrekkingen tussen de werkgevers en hun personeel, alsmede de door de wet en de verordeningen voorgescreven akten en bescheiden van de ondernemingen.* »

Deze bepaling betreffende het gebruik van de talen is in artikel 59bis, § 3, voorafgegaan door de volgende termen : « *Bovendien regelen de cultuurraden, bij uitsluiting van de wetgever, ieder wat hem betreft, bij decreet...* » .

Deze precisering « *bij uitsluiting van de wetgever... bij decreet* » is niet zonder betekenis. Aanvankelijk was het de bedoeling de decreetale bevoegdheid inzake gebruik van de talen in artikel 23 van de Grondwet in de schrijven. Op voorstel van de regering werd artikel 23 ongewijzigd gelaten ; dat artikel luidt als volgt : « *Het gebruik der in België gesproken talen is vrij ; het kan niet worden geregeld dan door de wet en alleen voor handelingen van het openbaar gezag en voor gerechtszaken* ».

Welnu, de bepaling van artikel 59bis, § van de Grondwet is een afwijking van artikel 23. Niet de wet maar het decreet kan het gebruik van de talen regelen binnen de perken door de Grondwet aangeduid : de opgesomde sectoren (bestuurszaken, onderwijs, sociale betrekkingen) en de territoriale omschrijving zoals verder wordt toegelicht.

WAAR ZIJN DE CULTUURRADEN BEVOEGD?

Het gaat over de vraag naar de afbakening van de territoriale bevoegdheid, die men in de rechtstaal de bevoegdheid « *ratione loci* » noemt.

Hier maakt de Grondwet een onderscheid tussen de bevoegdheid inzake taalregeling en deze betreffende de andere aangelegenheden (culturele aangelegenheden, onderwijs, samenwerking).

Inzake *taalregeling* zijn de cultuurraden bevoegd in de eentalige taalgebieden : deze voor de Nederlandse cultuurgemeenschap is bevoegd voor het Nederlands taalgebied, de cultuurraad voor de Franse cultuurgemeenschap is bevoegd voor het Frans taalgebied. Het nationaal Parlement blijft dus inzake taalregeling bevoegd voor het tweetalig gebied Brussel-hoofdstad en voor het Duitse taalgebied.

De Grondwet sluit ook nog van de cultuurraden uit: de gemeenten, diensten en instellingen waar een gemengd taalregime bestaat. Zij formuleert deze uitzonderingen in artikel 59bis, § 4 als volgt:

- « — de gemeenten of groepen van gemeenten palend aan een ander taalgebied en waar de wet het gebruik van een andere taal dan die van het gebied waarin zij gelegen zijn, voorschrijft of toelaat; » (het gaat hier om de zes randgemeenten rond Brussel-hoofdstad en de taalgrensgemeenten; men moet spreken van « gemeenten of groepen van gemeenten » omdat Wezembeck-Oppem bv. niet aan Brussel-hoofdstad grenst, maar aan Kraainem dat wel aan Brussel-hoofdstad grenst; met « groepen van gemeenten » bedoelt men alleszins niet de federaties van gemeenten).
- « — de diensten waarvan de werkring verder reikt dan het taalgebied waarin zij gevestigd zijn; »
- « — de door de wet aangewezen nationale en internationale instellingen waarvan de werkring gemeen is aan meer dan één cultuurgemeenschap. » (Een gewone wet zal deze instellingen kunnen opsommen.)

Wat aan de cultuurraden onttrokken is, daarvoor blijft het Parlement bevoegd.

Voor de andere aangelegenheden dan de taalregeling waarvoor de cultuurraden bevoegd zijn is de territoriale bevoegdheid anders afgebakend.

De cultuurraad voor de Nederlandse cultuurgemeenschap is bevoegd in gans het Nederlandse taalgebied, alsook ten aanzien van de instellingen gevestigd in het tweetalig gebied Brussel-hoofdstad die, wegens hun activiteiten, moeten worden beschouwd als uitsluitend behorend tot de Nederlandse cultuurgemeenschap. Twee voorbeelden van zulke instellingen in Brussel-hoofdstad: de Koninklijke Vlaamse Schouwburg, de B.R.T., Nederlandse uitzendingen.

De cultuurraad voor de Franse cultuurgemeenschap is bevoegd in gans het Franse taalgebied, alsook ten aanzien van de instellingen gevestigd in het tweetalig gebied Brussel-hoofdstad die, wegens hun activiteiten, moeten worden beschouwd als uitsluitend behorend tot de Franse cultuurgemeenschap. Twee voorbeelden van zulke instellingen in Brussel-hoofdstad: een franstalige schouwburg, de R.T.B., Franse uitzendingen.

Dus: instellingen die gevestigd zijn in Brussel-hoofdstad en die, wegens hun activiteiten, niet beschouwd worden als uitsluitend behorend tot één cultuurgemeenschap, vallen wat de wetgeving betreft

onder de bevoegdheid van het Parlement. Een voorbeeld: de Koninklijke Bibliotheek.

FINANCIËLE MIDDELEN VAN DE CULTUURRADEN

De cultuurraden beschikken vanzelfsprekend over de geldmiddelen die nodig zijn voor het voeren van het cultuurbeleid.

In het regeringsakkoord van 12 juni 1968 stond het reeds scherp geformuleerd: « De wetgevende macht houdt zich niet meer bezig met... de begrotingen van de Ministeries van Nationale Opvoeding en van Cultuur, voor het franstalig en nederlandstalig regime; de wet stelt nochtans het totaal vast voor ieder taalregime, alsmede de voor de Brusselse agglomeratie bestemde minimale bedragen. »

Deze zienswijze werd enigszins genuanceerd en uitgebreid, want de bevoegdheid van de cultuurraden reikt verder dan wat in het verleden tot het gebied van de ministeries van Nationale Opvoeding en Cultuur behoorde.

Wanneer we paragraaf 6 van artikel 59bis lezen dat handelt over de financiële middelen van de cultuurraden, dan kunnen we daarin twee etappen duidelijk onderscheiden.

In een eerste etappe bepaalt het Parlement het globaal krediet dat aan elke cultuurraad wordt toegewezen. Om dit globaal krediet te bepalen zal de wetgever objectieve criteria vaststellen. Het l'gt voor de hand dat deze objectieve criteria moeten gezocht worden in de domeinen waarvoor de cultuurraden bevoegd zijn. Het aantal gebruikers, het aantal prestaties, het aantal begunstigden kunnen zulke objectieve criteria zijn. Indien de wetgever materies in aanmerking wil nemen die uiteraard niet geschikt zijn om zulke objectieve criteria uit te maken, dan geldt op dat stuk de regel van gelijke verdeling.

Uit de tekst van de Grondwet blijkt dus duidelijk dat het globaal krediet dat aan de ene cultuurraad wordt gegeven niet even groot zal zijn als het globaal krediet dat aan de andere wordt verleend.

Bij de bespreking van deze Grondwetsbepaling in de Senaatscommissie werd uiting gegeven aan een gevoel van vrees, vrees dat de cultuurraden de Brusselse culturele instellingen zouden veronachtzamen. Daarom werd voorgesteld dat de wetgever, bij het bepalen van de twee globale kredieten, daarin alleszins een minimum zou voorbehouden dat moet worden besteed aan de cultuur op het grondgebied van de negentien gemeenten van Brussel-hoofdstad. Dat voorstel werd aangenomen. Er werd aan toegevoegd dat om dit aan Brussel-hoofdstad

voorbehouden minimum te bepalen dezelfde regels zouden worden toegepast als voor het vaststellen van het globaal krediet zelf: dus objectieve criteria in de eerste plaats en voor materies die zich door hun aard niet lenen tot het vaststellen van objectieve criteria, gelijke dotaties voor elke cultuurgemeenschap.

Eens dat de twee globale kredieten zijn bepaald, volgt de tweede etappe.

Elke cultuurraad zal dit globale krediet over de domeinen van het culturele leven verdelen zoals het hem belieft. Zo is het zeer goed mogelijk dat de ene cultuurraad meer besteedt aan sport en openluchtlevens en de andere cultuurraad meer aan kunsten en bibliotheken. Het is ook mogelijk dat voor de verdeling van kredieten bestemd voor het jeugdbeleid strengere criteria worden toegepast door de ene cultuurraad dan door de andere. Zulks is nu eenmaal het gevolg van de culturele autonomie.

Er zal, met andere woorden, een beleid kunnen worden gevoerd in de Franse cultuurgemeenschap dat merkkelijk verschilt van het beleid dat voor de Nederlandse cultuurgemeenschap het beste wordt geacht.

Het spreekt vanzelf dat zoiets een nieuwe mentaliteit vergt bij allen die met het culturele leven begaan zijn.

VOORKOMEN VAN DISCRIMINATIE

In artikel 6bis van de Grondwet staat een algemeen beginsel vermeld betreffende de non-discriminatie.

Wat betekent discriminatie? Het is het schenden van de gelijkheid van behandeling. Maar elke ongelijkheid is niet noodzakelijk discriminerend. Er is discriminatie wanneer er onderscheid wordt gemaakt zonder dat daartoe een objectieve en redelijke rechtvaardiging bestaat. Artikel 6bis voegt eraan toe dat de wet en het decreet in het bijzonder de rechten en de vrijheden van de ideologische en filosofische minderheden moeten waarborgen.

Bij dit algemeen voorschrift sluit nu paragraaf 7 van artikel 59bis aan. Het luidt als volgt: « *De wet stelt de regelen vast ten einde elke discriminatie om ideologische en filosofische redenen te voorkomen* ».

Deze bepaling werd uitgevoerd door de wet van 3 juli 1971 (zie hoofdstuk IV in deze brochure) en door een bijzondere bepaling in artikel 3 van de wet van 21 juli 1971 (zie hoofdstuk V in deze bro-

chure). In beide hoofdstukken wordt omstandiger uitgeweid over de draagwijdte van deze bepalingen waarbij eveneens het cultureel « voorakkoord » aansluit dat op 15 juli 1971 door vertegenwoordigers van drie partijen werd ondertekend (zie bijvoegsel D).

CONFLICTEN VOORKOMEN EN BESLECHTEN

Paragraaf 3 van artikel 59bis zegt dat de wet (dat is een wet met gewone meerderheid aan te nemen) de procedure instelt om de conflicten tussen de wet en het decreet, alsook tussen de decreten te voorkomen en te regelen.

In de wet van 3 juli 1971 wordt deze procedure vastgesteld. Het is een zeer juridisch-technische aangelegenheid die we, bij de commentaar van deze wet, bondig hebben beschreven (zie hoofdstuk IV in deze brochure).

DE DECRETEN

Er is nog één paragraaf in artikel 59bis, de paragraaf 5, waaraan we enkele woorden dienen te wijden.

De Koning, dat is de Regering, kan ontwerpen van decreten aan de cultuurraden voorleggen. Hetzelfde recht van initiatief hoort toe aan elk lid van een cultuurraad: elk lid kan aan de cultuurraad waarvan hij deel uitmaakt voorstellen van decreten voorleggen. Dat is dus hetzelfde als wat voor de wetten geldt.

De decreten worden — evenals wat voor de wetten in artikel 69 van de Grondwet is voorgeschreven — door de Koning bekrachtigd en afgekondigd. De wet van 3 juli 1971 houdt enkele bepalingen in om die bekrachtiging en afkondiging nader te regelen.

De Koning maakt eveneens de verordeningen en neemt de besluiten die voor de uitvoering van de decreten nodig zijn, zonder ooit de decreten zelf te mogen schorsen of vrijstelling van hun uitvoering te mogen verlenen. Het is de tekst van artikel 67 van de Grondwet die ook op de decreten van toepassing is.

Tenslotte is ook artikel 129 van de Grondwet van toepassing op de decreten. Dit betekent dat geen decreet verbindend is dan na te zijn bekendgemaakt in de vorm bij de wet bepaald. Welnu, de wet van 3 juli 1971 heeft ook de vorm voorgeschreven voor de bekendmaking van de decreten: zij worden gepubliceerd in het Belgisch Staatsblad (zie artikels 8 en 9 van genoemde wet).

Om de commentaar bij artikel 59bis van de Grondwet af te ronden, moeten we nog verwijzen naar een daarbij aansluitende overgangsbepaling die in de Grondwet haar plaats heeft gekregen als artikel 132.

Overeenkomstig de regels betreffende de territoriale bevoegdheid van de cultuurraden zou de « Université Catholique de Louvain » onder de bevoegdheid vallen van de cultuurraad voor de Nederlandse cultuurgemeenschap. Welnu, luidens artikel 132 behoudt deze universiteit, zolang ze in Leuven gevestigd is, het taalregime dat thans van kracht is; voor het overige valt zij nu reeds onder de bevoegdheid van de cultuurraad voor de Franse cultuurgemeenschap.

Taalgroepen en cultuurraden

Wet van 3 juli 1971 tot indeling van de leden van de Wetgevende Kamers in taalgroepen en houdende diverse bepalingen betreffende de cultuurraden voor de Nederlandse cultuurgemeenschap en voor de Franse cultuurgemeenschap.

Om de culturele autonomie te verwezenlijken, waarvan de Grondwet de basis heeft gelegd, waren een aantal wetsbepalingen nodig. Voor sommige van deze bepalingen volstaat een gewone meerderheid in het Parlement. Zij zijn samengebracht in de wet van 3 juli 1971.

In de eerste plaats was het onontbeerlijk uitvoering te geven aan artikel 32bis van de Grondwet dat de indeling van de gekozen leden van Kamer en Senaat in twee taalgroepen voorschrijft. Daarover handelt hoofdstuk I van de wet.

Hoofdstuk II bevat diverse wetsbepalingen die betrekking hebben op de twee cultuurraden.

Sommige bepalingen zijn zeer technisch en hebben bij de behandeling in het Parlement weinig reacties uitgelokt. Andere, die bijvoorbeeld betrekking hebben op het voorkomen van discriminatie om ideologische en filosofische redenen, vroegen een bredere toelichting. Zij krijgen dan ook in deze brochure een ruimere commentaar.

Hoofdstuk I handelt over de twee taalgroepen in Kamer en Senaat.

Artikel 32bis van de Grondwet zegt dat de gekozen leden van Kamer en Senaat worden ingedeeld in een Nederlandse taalgroep en in een Franse taalgroep.

De Grondwet voegt, in datzelfde artikel, eraan toe dat die taalgroepen optreden voor de gevallen door de Grondwet zelf bepaald.

WELKE ZIJN DIE GEVALLEN?

- 1) De samenstelling van de twee cultuurraden.
- 2) Het aannemen van wetten waarvoor een bijzondere meerderheid vereist is: deze wetten staan vermeld in de artikels 1, 3bis, 59bis en 107quater van de Grondwet. De wet op de bevoegdheid en de werking van de cultuurraden is zulke wet.
- 3) De bijzondere procedure om te voorkomen dat bepalingen van een ontwerp of voorstel van wet de betrekkingen tussen de gemeenschappen in het gedrang brengen (artikel 38bis van de Grondwet).

HOE WORDEN DE KAMERLEDEN EN DE SENATOREN IN EEN NEDERLANDSE EN EEN FRANSE TAALGROEP INGEDEELD?

- In principe worden de parlementsleden ingedeeld overeenkomstig de taal van het eentalig taalgebied waarin het kiescollege gesitueerd is waardoor een lid van Kamer of Senaat gekozen werd.

Die regel geldt voor alle parlementsleden die worden gekozen door de kiescolleges die integraal behoren tot een eentalig gebied. (Van de parlementsleden gekozen door het kiescollege van het arrondissement Verviers en de provinciale senatoren gekozen door de provinciale raad van Luik moet uitdrukkelijk melding worden gemaakt omdat zij, naast de kiezers uit het Franse, ook kiezers uit het Duitse taalgebied vertegenwoordigen.)

- De algemene regel geldt noch voor de parlementsleden gekozen door het kiescollege van het arrondissement Brussel, noch voor de senatoren gekozen door de provinciale raad van Brabant, noch voor de gecoöpteerde senatoren: zij (maar zij alleen) kiezen de taalgroep waartoe zij wensen te behoren. Die keuze wordt bepaald door de taal waarin zij, bij de aanvaarding van hun wetgevend mandaat, de eed afleggen. Leggen zij de eed in verschillende talen af, dan is de taal waarin zij dat het eerst doen bepalend.
- Het is duidelijk dat een overgangsbepaling noodzakelijk was. De parlementsleden die hun mandaat uitoefenen op het tijdstip dat deze wet in werking trad, hadden immers de eed reeds afgelegd. Van de taal die zij daarvoor gebruikten werd evenwel geen akte genomen. Zij moesten derhalve de gelegenheid krijgen te opteren voor de Nederlandse of voor de Franse taalgroep. Dat is de bedoeling van artikel 3.

Hoofdstuk II bevat verscheidene bepalingen die betrekking hebben op de cultuurraden voor de Nederlandse cultuurgemeenschap en voor de Franse cultuurgemeenschap.

Dit hoofdstuk bevat 4 afdelingen.

*
**

Afdeling I heeft betrekking op het voorkomen van discriminatie om ideologische en filosofische redenen.

WELKE BETEKENIS MOET WORDEN GEHECHT AAN DE UITDRUKKING « OM IDEOLOGISCHE EN FILOSOFISCHE REDENEN » ?

In verklaringen over de Rechten van de Mens, maar ook in andere belangrijke documenten wordt dezelfde uitdrukking, of worden analoge uitdrukkingen gebruikt, om een brede omschrijving te formuleren van wat men onder « levensbeschouwing » verstaat.

Wanneer men spreekt over non-discriminatie om ideologische en filosofische redenen in het raam van de culturele autonomie, gaat het bijgevolg niet om *politieke minderheden* en evenmin om *taal minderheden*. Het gaat hier wel om discriminatie op het vlak van de levensbeschouwing.

Onder de indruk van het verleden, vrezen sommigen dat in de cultuurraad van de Nederlandse gemeenschap een meerderheid zou tot uiting komen die eerder een christelijke levensbeschouwing huldigt. Zulks zou eventueel nadelige gevolgen kunnen hebben voor de minderheid met vrijzinnige levensbeschouwing. Daarom vragen zij bepaalde beschermingsmaatregelen.

Aan Waalse zijde liggen de verhoudingen precies andersom: daar bestaat de vrees dat de minderheid met christelijke oriëntatie in de verdrinking zou kunnen komen. Daarom werd door verscheidene partijen gevorderd dat de bescherming tegen zulke discriminatie én aan Vlaamse én aan Waalse zijde zou gelden.

In het Regeringsakkoord van juni 1968 werden dan ook op uitdrukkelijke wijze verscheidene modaliteiten vastgelegd tot het waarborgen van non-discriminatie om ideologische en filosofische redenen.

Het Regeringsakkoord, goedgekeurd op 12 juni 1968 en gehecht aan de Regeringsverklaring, behelsde in feite slechts beginselen en het is een van de delicate opdrachten van de regering geweest deze beginselen om te zetten in concrete normatieve bepalingen.

De omstandige wordingsgeschiedenis van deze teksten verhalen zou ons te ver voeren. Laten we echter de nieuwe teksten van de Grondwet nogmaals in het licht plaatsen.

Artikel 6bis luidt als volgt :

« Het genot van de rechten en vrijheden aan de Belgen toegekend moet zonder discriminatie verzekerd worden. Te dien einde waarborgen de wet en het decreet onder meer de rechten en vrijheden van de ideologische en filosofische minderheden ».

Dit artikel 6bis houdt dus een algemene principiële verklaring in en het kondigt ook aan dat wetten en decreten de ideologische en filosofische minderheden zullen beschermen.

Dat geldt dus niet alleen voor de cultuur, maar tevens voor alle domeinen van het maatschappelijk leven. Ook al zou geen bijzondere wet of geen bijzonder decreet worden gemaakt met het doel de ideologische en filosofische minderheden te beschermen, dan blijft toch het grondwettelijk beginsel van non-discriminatie met algemene draagwijdte van kracht.

In artikel 59bis van de Grondwet gaat men een stap verder. § 7 luidt als volgt :

« De wet stelt de regelen vast ten einde elke discriminatie om ideologische en filosofische redenen te voorkomen ».

Hierin wordt uitdrukkelijk gezegd dat de wet de passende maatregelen moet voorschrijven om — in het raam van de culturele autonomie — de discriminatie op grond van levensbeschouwelijke redenen te voorkomen.

Aanvankelijk had de Senaatscommissie voor de herziening van de Grondwet in 1969 een meer omstandige tekst voor de Grondwet voorgesteld. Maar om de constitutionele bepaling bondiger te maken heeft men er tenslotte de voorkeur aan gegeven deze tekst naar een wet te verwijzen. Het is deze tekst die thans artikel 4 van de wet uitmaakt. Het is een proceduremaatregel waarin het volgende bepaald wordt :

« Een met redenen omklede motie, ondertekend door ten minste één vierde van de leden van een cultuurraad en ter tafel gelegd na de indiening van het verslag en vóór de eindstemming in openbare vergadering, kan verklaren dat de bepalingen die zij aanwijst in een ontwerp of voorstel van decreet, dat bij deze cultuurraad aanhangig is, een discriminatie om ideologische en filosofische redenen inhouden ».

De waarde van deze procedure heeft een belangrijke draagwijdte.

a) Er weze opgemerkt dat 1/4 van de leden van een cultuurraad volstaat om de motie aanhangig te maken.

Nu zowat alle partijen uitdrukkelijk verklaren open te staan voor alle staatsburgers, ongeacht hun levensbeschouwing, kunnen in elk

van de partijen parlementsleden gevonden worden om getuigenis af te leggen van hun ruimdenkendheid en verdraagzaamheid. Het hoeft geen betoog, dat de leden van de cultuurraad daarbij niet noodzakelijkerwijze optreden als verdedigers van een bepaalde levensbeschouwing, maar als verdedigers van het recht op het huldigen van welke levensbeschouwing ook. Althans, voor zover deze niet in strijd is met de fundamenteën waarop onze samenleving is gebouwd.

b) De belangrijkste vraag waarop een antwoord moest worden gevonden luidde : « Wie zal oordelen over de gegrondheid van de ingediende motie ? »

Verscheidene formules werden onderzocht.

— Eerst dacht men aan de Raad van State. Maar indien deze wel de aangewezen instelling is wanneer het erom gaat de juridische waarde en verantwoording van een acte te beoordelen, is hij dat minder wanneer het gaat om een politiek-filosofisch oordeel; zulke uitspraak dient niet aan een rechtscollege te worden overgelaten.

— Een tweede mogelijke formule bestond erin de vraag naar de ministerraad te verwijzen. Deze formule was ingegeven door de procedure die voor artikel 38bis van de Grondwet werd ontworpen. Maar in de optiek van het gestelde probleem — de bescherming van een minderheid — leek de ministerraad niet het passende lichaam te zijn, ook al omdat een vermoeden bestaat dat de ministerraad, uitdrukking van een parlementaire meerderheid, er minder op berekend is de tolk te zijn van een levensbeschouwelijke minderheid.

— De uiteindelijke voorkeur ging dan ook naar de formule die in de wet werd opgenomen : het Parlement zal over de al dan niet gegrondheid van de motie uitspraak doen.

Waarom het Parlement ?

In de eerste plaats moest de uitspraak worden voorbehouden aan een nationale instelling. Men meende immers dat de ideologische en filosofische tegenstellingen aan Vlaamse zijde enerzijds, en aan Waalse zijde anderzijds, mekaar harmonisch compenseerden : op die wijze wordt een evenwicht hervonden dat, naar de mening en de vrees van sommigen, niet aanwezig is in elk van de twee cultuurraden. Anderzijds zou op die wijze non-discriminatie op ideologisch en filosofisch gebied voor alle landgenoten op dezelfde wijze gelden.

In de tweede plaats lag de grote betekenis van een debat over het al dan niet krenkend karakter van een decreetsbepaling in het feit, dat een publiek debat over die kwestie zou worden gehouden. Dat is wel essentieel. Het conflict moet het onderwerp worden van een openbare gedachtenwisseling, waarbij iedere mening zich vrijuit kan doen gelden. Dit is een typisch voorbeeld van een tegensprekelijk debat dat thuishoort in een democratisch regime. En waar kan zulks beter gebeuren dan in het Parlement?

Het hier bedoelde debat gaat niet tussen partijen, niet tussen cultuurgemeenschappen, maar tussen mensen, verkozenen van de natie, die elk afzonderlijk met het probleem van de levensbeschouwing, van de verdraagzaamheid geconfronteerd worden.

c) Laten we er in de derde plaats aan toevoegen, dat de voorgeschreven procedure kan worden geopend voor elke aangelegenheid op het vlak van de cultuur. Er is geen beperkende opsomming. Alles wat tot de bevoegdheid van de cultuurraden behoort kan ook aanleiding geven tot zulke motie. Er is dan ook geen voorafgaande reglementering vereist, die toch altijd uit een of ander oogpunt beperkend zou kunnen worden uitgelegd.

De procedure kan echter in geval van misbruik tot ontwijking van de nieuwe structuren leiden. Daarom diende de motie aandachtig te worden onderzocht. Deze taak wordt toevertrouwd aan vier voorzitters: die van Kamer en Senaat, en die van de cultuurraden.

Het is duidelijk dat de voorgestelde procedure geen afbreuk doet aan de culturele autonomie. Het gaat alleen om een beschermingsmaatregel, niet om dwingende normen wat het cultuurbeleid zelf betreft. Elke cultuurraad zal autonoom daarover beslissen, zoals ook elke cultuurraad tenslotte autonoom beslist over het al dan niet aanvaarden van een decreet. Het Parlement treedt niet in de plaats van de cultuurraad om zich over het decreet zelf uit te spreken. Alleen het debat over het al dan niet discriminatoir karakter van een wel omschreven bepaling wordt overgebracht naar het nationale forum bij uitstek, het Parlement, zodat de levensbeschouwelijke verdraagzaamheid zal blijven behoren tot het geestelijke patrimonium van alle staatsburgers in dit land, waar democratische vrijheid vooral uit uiting moet komen in de meest ruime, positieve en civieke tolerantie.

**

Afdeling II bevat enkele bepalingen van tamelijk technische aard. Het is de techniek geldend voor de wetten die hier wordt overgenomen voor de decreten.

- In artikel 59bis, § 5, van de Grondwet wordt voorgeschreven dat de Koning de decreten bekrachtigt en afkondigt (zoals Hij ook de wetten bekrachtigt en afkondigt). Dat wordt geregeld in artikel 7. In dit artikel wordt een aangepaste tekst van de wet van 31 mei 1961 overgenomen die dezelfde materie voor de wetten regelt.
- In dezelfde paragraaf 5 van artikel 59bis van de Grondwet wordt voorgeschreven dat de wet moet aanduiden hoe de decreten worden bekendgemaakt. Dat wordt geregeld in artikel 8 van deze wet.
- En artikel 9 bepaalt dat de decreten verbindend zijn de tiende dag na hun publicatie in het Belgisch Staatsblad, tenzij het decreet een andere termijn heeft vastgesteld.

**

Afdeling III bevat de bepalingen betreffende het voorkomen en beslechten van conflicten tussen wet en decreet en tussen decreten onderling.

Conflicten tussen de wet en het decreet zullen het gevolg zijn van de miskenning van de bevoegdheidsregeling tussen de wetgever en de cultuurraden; conflicten tussen decreten zullen voortspuiten uit de miskenning van de bevoegdheidsregeling tussen de cultuurraad voor de Nederlandse en de cultuurraad voor de Franse cultuurgemeenschap.

In de Grondwet, voornamelijk in artikel 59bis, is duidelijk vastgesteld wat tot de bevoegdheid van de cultuurraden en wat tot de bevoegdheid van het Parlement behoort. Ook de territoriale bevoegdheid van elke cultuurraad is daar goed afgebakend.

Het doelmatigste middel om conflicten te voorkomen bestaat erin het toezicht op voorontwerpen en voorstellen van decreet op te dragen aan een gespecialiseerde en onafhankelijke instelling die tot taak heeft die voorontwerpen en voorstellen aan de Grondwet te toetsen.

Vermits de afdeling wetgeving van de Raad van State reeds adviseert over voorontwerpen en voorstellen van wet, leek het de regering logisch haar ook te belasten met het geven van advies over voorontwerpen en voorstellen van decreet.

Indien de afdeling wetgeving van de Raad van State oordeelt dat het voorontwerp of voorstel van decreet buiten de grenzen gaat van de bevoegdheid door de Grondwet aan de cultuurraden toegevozen, wat gebeurt er dan?

Dan kan het Parlement zich tegen dit advies uitspreken. Indien beide Kamers een andere beslissing nemen, verklarende dat de cultuurraden wel bevoegd zijn, dan kan het voorontwerp of voorstel van

decreet toch door de cultuurraad behandeld worden. Indien echter één van de beide Kamers (of beide Kamers) verklaart (verklaren) dat het voorontwerp of voorstel inderdaad de bevoegdheid van de cultuurraad te buiten gaat, dan moet de cultuurraad zich daarnaar schikken.

Tot daar wat het voorkomen van conflicten betreft.

Wanneer een wet of een decreet is afgekondigd en het blijkt dat ondanks de preventieve controle van de Raad van State er toch een conflict bestaat, dan moet hieraan een oplossing worden gegeven. Hiervoor is een procedure vastgesteld, die tamelijk juridisch-technisch is.

In algemene regel is het zo dat een speciale afdeling van de Raad van State — de afdeling bevoegdheidsconflicten — waarin naast beroepsmagistraten een aantal assessoren zetelen, kennis neemt van het conflict.

De uitspraak van deze afdeling bevoegdheidsconflicten noemt men een regelingarrest. Het komt hierop neer, dat uitspraak wordt gedaan over de vraag of de nationale wetgever dan wel de cultuurraad bevoegd was om de wettelijke maatregel voor te schrijven, of over de vraag of het de Nederlandse of de Franse cultuurraad is die bevoegd was.

Deze uitspraak van de afdeling bevoegdheidsconflicten van de Raad van State — d.i. dus het regelingsarrest — is niet definitief.

De Ministerraad geeft daarover binnen de dertig dagen zijn mening te kennen aan Kamer en Senaat. Deze kunnen dan het laatste woord uitspreken. Alleen indien beide Kamers binnen een gestelde termijn het regelingarrest nietig verklaren, wordt de uitspraak van de Raad van State ongedaan gemaakt. Zoniet is de uitspraak van de Raad van State, afdeling bevoegdheidsconflicten, definitief.

Deze tamelijk ingewikkelde procedure om conflicten te regelen was nodig om trouw te blijven aan onze parlementaire tradities, volgens welke de bevoegdheid om de uiteindelijke uitspraak te doen over de grondwettigheid van een wet — en voortaan ook van een decreet — voorbehouden blijft aan het Parlement.

*
**

Afdeling IV die de artikels 22, 23 en 24 bevat, heeft een tamelijk juridisch-technische inhoud.

De overgangsbepaling van artikel 25 is ingegeven door de politieke zorg om de taalgroepen slechts te doen functioneren nadat de wet op de bevoegdheid en werking van de twee cultuurraden is goedgekeurd.

V

Bevoegdheid en werking van de cultuurraden

Wet van 21 juli 1971 betreffende de bevoegdheid en de werking van de cultuurraden voor de Nederlandse cultuurgemeenschap en voor de Franse cultuurgemeenschap.

In deze wet zijn de bepalingen betreffende de cultuurraden opgenomen waarvoor een bijzondere meerderheid in het Parlement vereist is. Zij heeft betrekking op de bevoegdheid en op de werking van de cultuurraden.

Welke bevoegdheid heeft artikel 59bis van de Grondwet aan de cultuurraden toegewezen?

1° Het onderwijs, met uitsluiting van wat betrekking heeft op de schoolvrede, de leerplicht, de onderwijsstructuren, de diploma's, de toelagen, de wedden, de schoolbevolkingsnormen (*);

(*) « Kan dan inzake onderwijs nog iets tot de bevoegdheid van de cultuurraden behoren? » heeft men ons gevraagd.

Zonder een uitputtende opsomming te geven kan het volgende worden vermeld:

- de omschrijving en de controle van de leerplicht;
- de verschillende studierichtingen met hun programma's, lessenrooster en leerplannen, voor zover zulks niet geïmpliceerd is de voorwaarden opdat de diploma's zouden worden erkend (wat blijft voorbehouden aan de nationale wetgever);
- de organisatie van de inspectiediensten;
- de voor het onderwijzend personeel vereiste diploma's;
- de aanmoedigingen;
- de vakantie- en verlofregelingen;
- in het algemeen alles wat de verbetering en de bevordering van het schoolbezoek aanbelangt.

Bovendien, maar dan uitsluitend geldend voor het Rijksonderwijs: de organieke reglementen van de scholen en internaten.

- 2° het gebruik van de talen in de eentalige gebieden voor :
- a) de bestuurszaken ;
 - b) het onderwijs in de door de overheid ingestelde, gesubsidieerde of erkende inrichtingen ;
 - c) de sociale betrekkingen tussen de werkgevers en hun personeel, alsmede de door de wet en de verordeningen voorgeschreven akten en bescheiden van de ondernemingen ;
- 3° de culturele aangelegenheden ;
- 4° de samenwerking tussen de cultuurgemeenschappen, alsook de internationale culturele samenwerking.

Voor het onderwijs en voor het gebruik van de talen heeft de Grondwet aan de cultuurraden rechtstreekse bevoegdheid toegewezen : hiertoe is geen tussenkomst van de wetgever vereist. Daarentegen legt de grondwetgever aan de wetgever de verplichting op de culturele aangelegenheden vast te stellen en de vormen van samenwerking tussen de cultuurgemeenschappen en van de internationale culturele samenwerking te bepalen.

Aanvankelijk wilde de regering ook in deze wet de vormen doen bepalen van de internationale culturele samenwerking. Daarbij diende men te steunen op de huidige tekst van artikel 68 van de Grondwet dat handelt over het sluiten van verdragen. De Constituante heeft echter het inzicht dit artikel te wijzigen.

Om niet vooruit te lopen op een nieuwe tekst voor artikel 68 heeft de regering er dan ook de voorkeur aan gegeven de bepalingen betreffende de vormen van internationale culturele samenwerking uit het ontwerp van wet te lichten en dat later bij afzonderlijke wet te doen regelen.

*
**

In hoofdstuk II van de wet werden de culturele aangelegenheden opgesomd ; de samenwerking tussen de cultuurgemeenschappen wordt in hoofdstuk III behandeld, en hoofdstuk IV is gewijd aan de werking van de cultuurraden.

Hoofdstuk II bevat dus de opsomming van wat de Grondwet in artikel 59bis « culturele aangelegenheden » noemt.

Het zijn tien algemene rubrieken.

Een meer gedetailleerde omschrijving bij elke rubriek geven hield een ernstig gevaar in. Het zou de indruk kunnen wekken dat de tekst op een beperkende wijze zou kunnen worden geïnterpreteerd. Elk aspect van het culturele leven, dat niet uitdrukkelijk in de wet zou

vermeld staan zou aanleiding kunnen geven tot de gevolgtrekking dat het aan de bevoegdheid van de cultuurraad ontsnapte. Om dit te voorkomen werd de voorkeur gegeven aan een opsomming van 10 algemene rubrieken.

Aanvankelijk had de regering voorgesteld in de Grondwet zelf de zogenaamde culturele aangelegenheden te vermelden. Ook de bijzondere commissie voor de Grondwetsherziening van de Senaat had deze opsomming in haar voorstel opgenomen. Alleen met het doel de teksten van de nieuwe grondwetsartikelen in te korten werd tenslotte besloten de vermelding van de culturele aangelegenheden te verschuiven naar een wet aan te nemen met bijzondere meerderheid.

Het is de opsomming die men aanvankelijk in de Grondwet zelf wou opnemen die thans in artikel 2 van de wet ongeveer wordt weergegeven.

Dit artikel 2 luidt als volgt :

« De culturele aangelegenheden, bedoeld in artikel 59bis, § 2, 1°, van de Grondwet zijn de volgende :

- 1° bescherming en luister van de taal ;
- 2° aanmoediging van de vorming van navorsers ;
- 3° kunsten, met inbegrip van toneel en film ;
- 4° cultureel patrimonium, musea en andere wetenschappelijk-culturele instellingen ;
- 5° bibliotheken, discotheken en soortgelijke diensten ;
- 6° radio-omroep en televisie, het uitzenden van regeringsmededelingen en van handelspubliciteit uitgezonderd ;
- 7° jeugdbeleid ;
- 8° permanente opvoeding en culturele animatie ;
- 9° lichamelijke opvoeding, sport en openluchtleven ;
- 10° vrijetijdsbesteding en toerisme.

De bevoegdheid van de cultuurraad om de culturele aangelegenheden te regelen omvat het recht om decreten betreffende de infrastructuur te nemen. »

Bij de bespreking in de Senaatscommissie is een lange discussie ontstaan. Bij sommige van de vermelde culturele aangelegenheden stelde men vast dat de nationale wetgever bevoegd moest blijven voor aspecten die b.v. tot de sociale wetgeving, de burgerlijke wetgeving of

de strafwetgeving behoren. Zulke nuancering die verschilt van materie tot materie leek echter niet in een algemene bepaling te kunnen worden geformuleerd. Daarom werd voorgesteld in het verslag van de commissie de nodige nuances te vermelden zodat zulks als een leidraad zou kunnen dienen voor de toekomst.

De gegevens vermeld in de onderscheiden verslagen kunnen als volgt worden samengevat :

1° BESCHERMING EN LUISTER VAN DE TAAL

Onder « *bescherming en luister van de taal* » dient o.m. begrepen te worden : de taalwetenschap, de spelling, de terminologie, het bevorderen van de beschaafde omgangstaal, de verspreiding van de literatuur in binnen- en buitenland, het bepalen van de toekenningsvoorwaarden van toelagen, prijzen en studiebeurzen.

Blijft echter nationaal : de strafbepalingen op de pornografie, de jeugdbescherming in verband met bepaalde uitgaven, bepaalde economische en fiscale regelingen in verband met uitgaven en verkoop van boeken.

2° AANMOEDIGING VAN DE VORMING VAN NAVORSERS

Tot de « *aanmoediging van de vorming van navorsers* » behoort inzonderheid het bepalen van de toekenningsvoorwaarden van toelagen, prijzen en studiebeurzen, het oprichten van instellingen met als uitsluitend doel de aanmoediging van de vorming van navorsers.

Dit belet evenwel niet dat de cultuurraden bepaalde navorsingen kunnen subsidiëren, die naar hun oordeel niet voldoende aangemoedigd worden op nationaal vlak. Hun werking kan aldus op zeer nuttige wijze het nationaal wetenschapsbeleid aanvullen.

3° KUNSTEN, MET INBEGRIJ VAN TONEEL EN FILM

Het begrip « *kunsten, met inbegrip van toneel en film* » strekt zich uit tot alle vormen van kunst : letterkunde, muziek, toneel, ballet, film en beeldende kunsten ; de bevoegdheid omvat o.m. : het bepalen van de toekenningsvoorwaarden van toelagen, prijzen en studiebeurzen, het oprichten van fondsen, academies en alle instellingen voor het beoefenen van kunsten en letteren, de bescherming van de titel van beroepskunstenaar.

Blijft evenwel nationaal : de veiligheidsnormen voor openbare vertoningen, de sociale wetgeving voor het personeel en acteurs, de

strafwetgeving voor de openbare zeden en de jeugdbescherming. Ook de economische reglementeringen inzake films. Het gaat hier over nevenaspecten, die geen cultureel karakter hebben.

4° CULTUREEL PATRIMONIUM, MUSEA EN ANDERE WETENSCHAPPELIJK-CULTURELE INSTELLINGEN

Onder « *cultureel patrimonium* », waarmede zowel het roerend als het onroerend patrimonium is bedoeld, dient o.m. begrepen te worden :

- het vaststellen van regels betreffende uitvoer van kunstwerken ;
- het verplicht maken van de nederlegging in een publiekrechtelijke instelling van een of meer exemplaren van om het even welke publicatie die vermenigvuldigd wordt door middel van drukkunst, door fonografische of cinematografische procédés ;
- de verplichte bewaring van radio- en televisieopnamen van cultureel-historisch belang ;
- het verplicht maken van inventaris en van de neerlegging van archieven toebehorende aan publiekrechtelijke personen ;
- het vaststellen van de regels volgens welke privaat-persoonen archieven kunnen neerleggen ;
- het behoud van monumenten, landschappen en plaatsen die een historisch belang vertonen ;
- het reglementeren van de aanplakking en publiciteit op of in de onmiddellijke nabijheid van monumenten, landschappen en plaatsen van historisch belang, ook langs toeristische wegen ;
- het bepalen van de toekenningsvoorwaarden van toelagen voor de aankoop en de instandhouding van monumenten, landschappen of plaatsen van historisch belang.

Onder « *museau en andere wetenschappelijk-culturele instellingen* » wordt o.m. bedoeld :

- het oprichten van musea ;
- het bepalen van de toekenningsvoorwaarden van toelagen voor oprichting, aankoop, instandhouding van gebouwen en verzamelingen, onthaal van bezoekers, prospectie (opgravingen) ;
- het opmaken van inventarissen en het inrichten van uitleendienst ;

- de voorwaarden waaronder verzamelingen in bruikleen kunnen worden afgestaan, enz.

5° BIBLIOTHEKEN, DISCOTHEKEN EN SOORTGELIJKE DIENSTEN

De woorden « bibliotheken, discotheken en soortgelijke diensten » bedoelen alle vormen van verzamelingen die ten dienste van het publiek worden gesteld :

- bibliotheken, ook mobiele bibliotheken, hemerotherken, verzamelingen van klank- en beeldopnamen ;
- de bevoegdheid omvat de toekenningsvoorwaarden van toelagen voor oprichting en instandhouding van inrichtingen, aankoop van werken, het aanmoedigen van de vorming van het nodige personeel bv. bibliothecarissen), enz.

6° RADIO-OMROEP EN TELEVISIE, HET UITZENDEN VAN REGERINGSMEDEDELINGEN EN VAN HANDELS-PUBLICITEIT UITGEZONDERD

Het oprichten van instellingen voor radio-omroep en televisie, met uitsluiting van radio-telegrafie en radiotelefonie of andere radioverbindingen die niet geacht worden te behoren tot het domein van de cultuur zoals ze door de grondwetgever bedoeld is ; deze instellingen omsluiten alle diensten, ook de technische en administratieve, voor zover zij niet beschouwd worden als gemeenschappelijk voor de twee cultuurgemeenschappen ; deze bevoegdheid zal alleszins het recht behelzen om de leden te benoemen van de organen die de uitzendingsinstellingen beheren, zoals trouwens reeds bij het ontwerpen van de thans geldende omroepwet van 18 mei 1960 in uitzicht werd gesteld (Senaat, zitting 1959-1960, nr. 119, p. 12) (*). De nationale wetgever zal evenwel bevoegd blijven om te beslissen of er handelspubliciteit zal worden uitgezonden (en eventueel onder welke voor-

(*) Rekening gehouden met het bestaan van drie instituten voor radio-omroep en televisie enerzijds en met de omschrijving van de territoriale bevoegdheid vermeld in artikel 59bis, § 4 van de Grondwet, kan nu reeds het volgende worden gepreciseerd.

De uitzendingsinstituten gevestigd in het tweetalig gebied Brussel-hoofdstad, en die wegens hun activiteiten moeten worden beschouwd als behorend tot een bepaalde cultuurgemeenschap, vallen onmiddellijk onder de bevoegdheid van de cultuurraden. Het instituut van de gemeenschappelijke diensten valt onder de bevoegdheid van de nationale wetgever die het lot van dit instituut zal moeten bepalen.

waarden) en volgens welke modaliteiten mededelingen van de regering kunnen worden gegeven over radio en televisie. De bedoeling van deze uitzondering is dat de twee genoemde aangelegenheden op dezelfde wijze zouden geregeld worden in de uitzendingsinstituten.

7° JEUGDBELEID

Het « jeugdbeleid » heeft geen betrekking op het onderwijs maar wel op de opvoeding van de al dan niet georganiseerde jeugd, met uitsluiting evenwel van de wetgeving tot bescherming van de jeugd (straf, sociale en burgerlijke wetgeving) ; het bevat het bepalen van de toekenningsvoorwaarden van toelagen voor de socio-culturele opvoeding van de jeugd, van vergoedingen voor sociale promotie van jongeren, enz.

8° PERMANENTE OPVOEDING EN CULTURELE ANIMATIE

« Permanente opvoeding en culturele animatie » omvat al wat bijdraagt tot de socio-culturele ontplooiing van volwassenen in ruime zin, zoals vrij verenigingsleven, conferenties, cursussen, instituten voor levensvorming, samenlevingsopbouw, maar met uitsluiting van onderwijs in traditionele zin begrepen.

9° LICHAMELIJKE OPVOEDING, SPORT EN OPENLUCHT-LEVEN

« Lichamelijke opvoeding, sport en openluchtleven » omvat zowel de beroepssport als de sport voor liefhebbers, terwijl hiervan is uitgesloten de reglementering van weddenschappen, sportuitslagen, bokswedstrijden, doping-praktijk en sociale zekerheid ; tot het openluchtleven behoren camping en caravaning.

10° VRIJETIJDSEBESTEDING EN TOERISME

Voor de rubriek « vrijetijdsbesteding en toerisme » dient vrijetijdsbesteding in ruime zin begrepen te worden, ongeacht de tijd waarin zij zich situeert (na de dagtaak, tijdens weekenden of vakantie) en bevat onder meer niet-professionele beoefening van kunst (toncel, muziek, beeldende kunst, enz.), zowel technische en wetenschappelijke als artistieke hobby's, het ééndagstoerisme en het vakentietoerisme ; onder deze bevoegdheid valt het bepalen van toekenningsvoorwaarden van toelagen en prijzen, het oprichten van instellingen, het aanmoedigen van de vorming van het nodige personeel, enz.

Ten einde alle twijfel weg te nemen over de vraag of de cultuurraden ook bevoegd zijn om decreten te nemen betreffende de infra-

structuur voor de tien opgesomde materies, werd als laatste lid in artikel 2 een bepaling opgenomen die zulks uitdrukkelijk bevestigt.

HET CULTUURPACT

Artikel 3 werd op voorstel van de Regering aan de ontwerp-wet toegevoegd, nadat de Senaat de tekst van het ontwerp reeds had aangenomen. Het moet gezien worden in het licht van het cultureel voor-akkoord dat inmiddels door de drie traditionele partijen was ondertekend.

Ondanks de algemene regel van artikel 6bis van de Grondwet en van de wetsbepaling die ter uitvoering van artikel 59bis, § 7, van de Grondwet in de wet van 3 juli 1971 was opgenomen, en waardoor een procedure was vastgelegd tot voorkoming van discriminatie door een cultuurraad om ideologische en filosofische redenen, ondanks dit alles bestond nog de vrees dat het cultuurbeleid, in het stelsel van culturele autonomie, discriminerend zou zijn voor de ideologische en filosofische minderheden. Daarom werd door P.V.V.-P.L.P. en B.S.P.-P.S.B. aangedrongen op het sluiten van een cultuurpact. De partijen ondertekenden op 15 juli 1971 een cultureel voor-akkoord dat vóór 30 november 1971 moet worden uitgewerkt tot een cultuurpact (zie bijvoegsel D). Dit pact moet op zijn beurt omgezet worden in een wet die voor de in artikel 2 opgesomde culturele aangelegenheden de waarborgen concretiseert die principieel reeds vervat liggen in de hogergenoemde Grondwetsbepalingen van artikel 6bis en van artikel 59bis, § 7.

Artikel 3 betekent dan dat de verbintenis wordt aangegaan het cultuurpact onder vorm van wet door het Parlement te doen goedkeuren.

**

Hoofdstuk III handelt over de samenwerking tussen de Nederlandse en de Franse cultuurgemeenschap.

De regering had gemeend dat deze samenwerking best zou bevorderd worden door het samenkomen van een permanente commissie die in elke cultuurraad wordt opgericht.

Daarom stelde zij voor bij deze wet in elke cultuurraad een bijzondere commissie op te richten. Daarover handelt artikel 4.

Onnodig hieraan toe te voegen dat die commissies geen beslissingsbevoegdheid hebben. Zij kunnen wel initiatieven uitlokken bij de regering en bij de cultuurraden. Maar het is duidelijk dat alléén de cultuurraden bevoegd zijn om de passende decreten te maken.

In artikel 5 wordt melding gemaakt van de randgemeenten en de taalgrensgemeenten. Men zal zich herinneren dat de regering in haar mededeling aan het Parlement op 18-2-1970 verklaard had dat in de wet op de cultuurraden het behoud zal worden bevestigd van de culturele waarborgen die in de zes randgemeenten bestaan ten behoeve van de inwoners dezer gemeenten welke gebruik maken van een andere landstaal dan deze van het taalgebied en zulks op grond van een akkoord van de Ministers van Nationale Opvoeding of van de Ministers van Cultuur. De regering had eraan toegevoegd dat deze waarborgen slechts in gemeenschappelijk akkoord van de twee cultuurraden zouden kunnen worden gewijzigd en dit op grond van het reciprociteitsbeginsel.

Dat is de draagwijdte en de zin van het eerste lid van artikel 5.

Het is aangewezen dat zulk eventueel voorstel tot wijziging vooraf in de genoemde commissies voor samenwerking wordt besproken, vermits een onderling akkoord tussen de twee cultuurraden slechts door overleg kan worden bereikt. Vandaar het tweede lid van artikel 5.

**

Hoofdstuk IV bevat de artikels die betrekking hebben op de werking van de cultuurraden.

Luidens § 1 van artikel 59bis van de Grondwet moet de wet bepalen « *de wijze waarop de cultuurraden hun bevoegdheid uitoefenen, met name met inachtneming van de artikelen 33, 37, 38, 39, 40, 41, 42, 43, 44, 59, 70 en 88* ».

De inhoud van de artikels 6 tot 11, en 13 tot 19 van de wet is, met de nodige aanpassing, ontleend aan genoemde artikels van de Grondwet.

Artikel 12 heeft tot doel elke dubbelzinnigheid weg te nemen over de vraag of de Ministers in de cultuurraad kunnen worden geïnterpelleerd en of daar moties van wantrouwen kunnen worden ingediend. Het regeringsakkoord van 12 juni 1968 vermeldde reeds uitdrukkelijk in punt 15 dat de politieke verantwoordelijkheid van de Ministers van Cultuur verder tot het exclusief domein van het Parlement behoort.

In artikel 12, dat op voorstel van de regering aan de wet werd toegevoegd, wordt uitdrukkelijk bepaald dat de Ministers alleen voor de Wetgevende Kamers politiek verantwoordelijk zijn. « *Op die manier* », zo luidt het verslag van de Kamercommissie, « *wordt een moeilijkheid uit de weg geruimd die zich zou kunnen voordoen indien*

de bestaande politieke meerderheid in een raad niet dezelfde is als die welke de regering in de Kamers steunt ».

Artikel 20 regelt het gebruik van de taal in de schoot van de cultuurraad.

NOG TWEE BEMERKINGEN

Duidelijkheidshalve is het nuttig twee bemerkingen te maken bij het woord « minister » dat in de artikels 13 en 17 voorkomt.

De vraag was gerezen of aan de term « minister » ook de term « staatssecretaris » moest worden toegevoegd, nu in artikel 91bis van de Grondwet deze nieuwe instelling haar intrede heeft gedaan.

Het antwoord is ontkennend. Indien de term « minister » niet eveneens de « staatssecretaris » zou omvatten, zou men talloze wetten en reglementen moeten aanpassen. In het verslag van de Senaatscommissie bij artikel 91bis van de Grondwet staat trouwens zeer uitdrukkelijk: « De staatssecretaris is een minister voor de Kamers en de buitenwereld; in de Regering zelf is hij een onderminister » (Senaat, zitting 1968-1969, nr. 347, p. 8). Het is derhalve overbodig de term « staatssecretaris » in de tekst in te schrijven: de term « minister » geldt ook voor de staatssecretaris.

In de tweede plaats weze opgemerkt dat de bevoegdheid « ratione materiae » van de cultuurraden niet noodzakelijk samenvalt met die van de ministers van cultuur. De ten uitvoerlegging van decreten behoort immers niet uitsluitend tot de bevoegdheid van deze ministers: ook andere leden van de regering kunnen hiermede worden belast naargelang de interne verdeling van de regeringstaken.

INSTALLATIE VAN DE CULTUURRADEN

Tenslotte bepaalt het laatste artikel van de wet dat de cultuurraden worden geïnstalleerd op 1 december 1971. Die datum is gekozen om voldoende tijd te laten voor het bespreken en het sluiten van een cultuurpact, waarvan hierboven sprake.

Grondwet van de nieuwe tijd

Gaarne zou ik, na deze zakelijke toelichting bij de grondwettelijke en wettelijke bepalingen betreffende de culturele autonomie, besluiten met enkele beschouwingen. Zij stemmen ongeveer overeen met wat ik op 16 juli 1971 in de Kamer van Volksvertegenwoordigers verklaarde. Zij waren gesitueerd in het parlementair debat dat de stemming van de wet dd. 21 juli 1971 voorafging. Wellicht kunnen ze ook een aansporing vormen voor het werk dat nu de cultuurraden wacht.

**

Ik heb mij vaak de vraag gesteld: « Wat betekent voor het land de Grondwet wijzigen? » Karl Friedrich noemde een van zijn voorname werken: « Die Verfassung der Neuzeit ». Die titel is wel-sprekend. Het was inderdaad een groot ogenblik voor ons land in de nieuwe tijd dat het zich een grondwet gaf. Dat is misschien nog meer het geval voor ons land nu het een nieuwe fundamentele wet aanvaardt waaraan zulke grondige wijzigingen werden aangebracht ten einde de gemeenschappen beter tot hun recht te laten komen.

Wij hebben bij het ontwerpen van de hervorming een geheel van regels voorgesteld dat een evenwicht vormde en waarvan de culturele autonomie een belangrijke brok uitmaakt. Ze is een belangrijk oordeel van de typische oplossing voor onze communautaire problemen.

België is door de natuur zeer stiefmoederlijk behandeld. Wat wij op economisch gebied hebben bereikt, is de vrucht van eigen werkracht.

België is ook een moeilijk land, omdat twee culturen er elkaar ontmoeten die inzake uitstralingskracht van elkaar verschillen en uiteraard in onderlinge confrontaties soms in conflictsituaties geraken. Ik meen te mogen zeggen, zoals onlangs ook een redacteur van het Franse

dagblad « Le Monde » het zag, dat onze Nederlandse cultuur zeer rijk, maar zonder veel uitstralingsenergie in de wereld is. Vandaar dat zij soms in een zwakke positie staat tegenover grote dynamische culturen. Dat is in ons land duidelijk merkbaar t.a.v. de Franse. Daarom wordt gestreefd naar een meer georganiseerde vorm van cultureel zelfbestuur.

Eindelijk zullen op wettelijk gebied maatregelen ter zake getroffen worden.

Terloops wijs ik er op dat er geen sprake is van verarming van onze cultuur en van vermindering van de contacten met andere culturen. Integendeel, we zullen ter zake nu vrijer staan. De culturele autonomie zal geen getto zijn, maar een nieuwe, veiliger basis voor contactnemingen.

De Kamer en de Senaat behandelden onderhavige materie elk op hun specifieke manier. De Senaat was vooral bekommerd om de juridische stevigheid van de nieuwe structuren en instellingen. In de Kamer had vooral een politiek debat plaats. Alle politieke en levensbeschouwelijke aspecten die aan de culturele autonomie verbonden zijn, kwamen hier ter sprake. Ik vind dat op zichzelf zeer gelukkig. Zo kan men tot een zeer open gesprek komen.

Ik begrijp dan ook de botsingen die hierover ontstonden.

Kan er geen overeenkomst gesloten worden, een « cultuurpact », om alle wantrouwen weg te nemen en vrij en vrank de voormelde doelstellingen te verwezenlijken ?

Hierop diende een ernstig antwoord gegeven.

Wij hebben de Grondwet van de nieuwe tijd opgesteld. Na de jongste oorlog heette het — in het spoor van Sartre — dat iedereen, vooral de intellectuelen, ideologisch geëngageerd moest zijn. Nog niet zo lang geleden leek het uit den boze er een ideologie op na te houden. Men sprak van « het einde van de ideologieën ». In de toekomst kunnen trouwens nieuwe fanatismen groeien, die we nu nog niet onderscheiden.

Dààrom is het goed een overeenkomst te sluiten om deze problemen uit de wereld te helpen. België ondertekende toch ook de universele en de Europese verklaringen van de Rechten van de Mens ! Waarom zouden we onder ons niet tot een akkoord kunnen komen ?

Iedere cultuurraad zal in de toekomst autonoom beslissen, in een geest van verdraagzaamheid.

Ik hoop dat het een eerlijk en goed akkoord zal worden. Ik hoop dat alle partijen zullen toetreden in een geest van verdraagzaamheid om de problemen die België eigen zijn, op te lossen.

De grondwetsherziening is ongetwijfeld een moeilijke operatie, maar ook een zeer interessant experiment. Wij zullen kunnen nagaan hoe het nationale parlement en de cultuurraden moeten samenwerken om België eindelijk het nieuwe uitzicht te geven, waarvan wij al zo lang dromen.

A. — DE NIEUWE ARTIKELS VAN DE GRONDWET BETREFFENDE DE CULTURELE AUTONOMIE

Artikel 3bis

België omvat vier taalgebieden: het Nederlands taalgebied, het Frans taalgebied, het tweetalig gebied Brussel-Hoofdstad en het Duits taalgebied.

Elke gemeente van het Rijk maakt deel uit van één van deze taalgebieden.

In de grenzen van de vier gebieden kan geen verandering of correctie worden aangebracht dan bij een wet, aangenomen met de meerderheid van de stemmen in elke taalgroep van elke Kamer, op voorwaarde dat de meerderheid van de leden van elke taalgroep aanwezig is en voor zover het totaal van de ja-stemmen in beide taalgroepen tweederde van de uitgebrachte stemmen bereikt.

Artikel 3ter

België omvat drie cultuurgemeenschappen: de Nederlandse, de Franse en de Duitse.

Elke cultuurgemeenschap heeft de bevoegdheden welke haar door de Grondwet of door wetten aangenomen krachtens deze laatste worden toegekend.

Artikel 6bis

Het genot van de rechten en vrijheden aan de Belgen toegekend moet zonder discriminatie verzekerd worden. Te dien einde waarborgen de wet en het decreet onder meer de rechten en vrijheden van de ideologische en filosofische minderheden.

Artikel 32bis

Voor de bij de Grondwet bepaalde gevallen, worden de gekozen leden van elke Kamer in een Nederlandse en een Franse taalgroep ingedeeld op de bij de wet vastgestelde wijze.

Artikel 59bis

§ 1. Er is een cultuurraad voor de Nederlandse cultuurgemeenschap bestaande uit de leden van de Nederlandse taalgroep van beide Kamers

en een cultuurraad voor de Franse cultuurgemeenschap bestaande uit de leden van de Franse taalgroep van beide Kamers.

Een wet aangenomen met de meerderheid van de stemmen in elke taalgroep van elke Kamer, op voorwaarde dat de meerderheid van de leden van elke taalgroep aanwezig is en voor zover het totaal van de ja-stemmen uitgebracht in beide taalgroepen tweederde van de uitgebrachte stemmen bereikt, bepaalt de wijze waarop de cultuurraden hun bevoegdheid uitoefenen, met name met inachtneming van de artikelen 33, 37, 38, 39, 40, 41, 42, 43, 44, 59, 70 en 88.

§ 2. De cultuurraden regelen, ieder wat hem betreft, bij decreet:

1° de culturele aangelegenheden;

2° het onderwijs, met uitsluiting van wat betrekking heeft op de schoolvrede, de leerplicht, de onderwijsstructuren, de diploma's, de toelagen, de wedden, de schoolbevoelingsnormen;

3° de samenwerking tussen de cultuurgemeenschappen, alsook de internationale culturele samenwerking.

Een wet, aangenomen met de in § 1, 2° lid, bepaalde meerderheid, stelt de in 1° vermelde culturele aangelegenheden, alsook de in 3° van deze paragraaf vermelde vormen van samenwerking vast.

§ 3. Bovendien regelen de cultuurraden, bij uitsluiting van de wetgever, ieder wat hem betreft, bij decreet, het gebruik van de talen voor:

1° de bestuurszaken;

2° het onderwijs in de door de overheid ingestelde, gesubsidieerde of erkende inrichtingen;

3° de sociale betrekkingen tussen de werkgevers en hun personeel, alsmede de door de wet en de verordeningen voorgeschreven akten en bescheiden van de ondernemingen.

§ 4. De decreten, genomen bij toepassing van § 2, hebben kracht van wet respectievelijk in het Nederlands taalgebied en in het Frans taalgebied, alsmede ten aanzien van de instellingen, gevestigd in het tweetalig gebied Brussel-Hoofdstad, die, wegens hun activiteiten, moeten worden beschouwd als uitsluitend behorend tot de ene of de andere cultuurgemeenschap.

De decreten, genomen bij toepassing van § 3, hebben kracht van wet, respectievelijk in het Nederlands taalgebied en in het Frans taalgebied, uitgezonderd wat betreft:

— de gemeenten of groepen van gemeenten palend aan een ander taalgebied en waar de wet het gebruik van een andere taal dan die van het gebied waarin zij gelegen zijn, voorschrijft of toelaat;

— de diensten waarvan de werkring verder reikt dan het taalgebied waarin zij gevestigd zijn;

— de door de wet aangewezen nationale en internationale instellingen waarvan de werking gemeen is aan meer dan één cultuurgemeenschap.

§ 5. Het recht van initiatief behoort aan de Koning en aan de leden van de cultuurraden.

De artikelen 67, 69 en 129 zijn toepasselijk op de decreten.

§ 6. De wet bepaalt het globaal krediet dat ter beschikking wordt gesteld van elke cultuurraad, die de bestemming ervan bij decreet bepaalt.

Dit krediet wordt vastgesteld volgens objectieve criteria bij de wet bepaald. Voor materies, die zich door hun aard niet lenen tot het vaststellen van objectieve criteria, worden gelijke dotaties ingevoerd.

De wet stelt, op grond van dezelfde regelen, het gedeelte van dit krediet vast, dat moet worden besteed aan de ontplooiing van de twee culturen op het grondgebied van Brussel-Hoofdstad.

§ 7. De wet stelt de regelen vast ten einde elke discriminatie om ideologische en filosofische redenen te voorkomen.

§ 8. De wet stelt de procedure in om de conflicten tussen de wet en het decreet, alsook tussen de decreten te voorkomen en te regelen.

Artikel 59ter

Er is een Raad van de Duitse cultuurgemeenschap.

De wet bepaalt zijn samenstelling en zijn bevoegdheid.

Artikel 132

Totdat de « Université Catholique de Louvain » met inbegrip van haar hulpafdelingen voor middelbaar en technisch onderwijs, buiten het Nederlands taalgebied zal zijn overgebracht, is, in afwijking van artikel 59bis, § 4, eerste lid, de cultuurraad voor de Franse cultuurgemeenschap voor deze instelling bevoegd.

Tot op hetzelfde tijdstip blijft het taalstelsel van toepassing dat thans van kracht is zowel in onderwijs- als in bestuurszaken.

B. — WET VAN 3 JULI 1971 TOT INDELING VAN DE LEDEN VAN DE WETGEVENDE KAMERS IN TAALGROEPEN EN HOUDENDE DIVERSE BEPALINGEN BETREFFENDE DE CULTUURRADEN VOOR DE NEDERLANDSE CULTUURGEMEENSCHAP EN VOOR DE FRANSE CULTUURGEMEENSCHAP (1) (Belgisch Staatsblad van 6 juli 1971)

HOOFDSTUK I

Indeling van de leden van de Wetgevende Kamers in taalgroepen

Artikel 1. — § 1. Voor de bij de Grondwet bepaalde gevallen worden de leden van de Kamer van Volksvertegenwoordigers in een Nederlandse en in een Franse taalgroep ingedeeld overeenkomstig het hierna bepaalde :

1° de volksvertegenwoordigers gekozen door de kiescolleges die tot het Nederlands taalgebied behoren maken deel uit van de Nederlandse taalgroep van de Kamer van Volksvertegenwoordigers ; de volksvertegenwoordigers gekozen door de kiescolleges die tot het Frans taalgebied behoren en de volksvertegenwoordigers gekozen door het kiescollege van het arrondissement Verviers maken deel uit van de Franse taalgroep van de Kamer van Volksvertegenwoordigers ;

2° de volksvertegenwoordigers gekozen door het kiescollege van het arrondissement Brussel maken deel uit van de Nederlandse of van de Franse taalgroep van de Kamer van Volksvertegenwoordigers naar gelang zij de eed in het Nederlands, dan wel in het Frans afleggen. Wordt de eed in verscheidene talen afgelegd, dan is de taal waarin hij eerst is afgelegd beslissend.

§ 2. Voor de bij de Grondwet bepaalde gevallen worden de gekozen senatoren in een Nederlandse en in een Franse taalgroep ingedeeld overeenkomstig het hierna bepaalde :

1° de rechtstreeks gekozen senatoren en de provinciale senatoren die gekozen zijn door de kiescolleges die tot het Nederlands taalgebied behoren, maken deel uit van de Nederlandse taalgroep van de Senaat ; de rechtstreeks gekozen senatoren en de provinciale senatoren die gekozen zijn door de kiescolleges die tot het Frans taalgebied behoren, zij die door het kiescollege van het arrondissement Verviers worden gekozen en zij die door de provinciale raad van Luik worden gekozen, maken deel uit van de Franse taalgroep van de Senaat ;

(1) Zittijd 1970-1971.

Senaat.

Parlementaire bescheiden. — Ontwerp van wet, nr. 399. — Verslag, nr. 469. — Amendementen, nrs. 476 en 478. — Aanvullend verslag, nr. 498. — Amendementen, nrs. 516, 523, 526, 527, 528, 532, 544, 546, 548, 549 en 552. — Nieuwe teksten voorgesteld door de Commissie, nr. 555. — Amendement, nr. 556.

Parlementaire handelingen. — Bespreking, Vergaderingen van 8, 17, 22 en 23 juni 1971. — Aanneming, Vergadering van 23 juni 1971.

Kamer van Volksvertegenwoordigers.

Parlementaire bescheiden. — Ontwerp overgezonden door de Senaat, 1026, nr. 1. — Amendementen, 1026, nr. 2. — Verslag, 1026, nr. 3. — Amendementen, 1026, nrs. 4 en 5.

Parlementaire handelingen. — Bespreking en aanneming, Vergadering van 1 juli 1971.

2° de senatoren gekozen door het kiescollege van het arrondissement Brussel, de senatoren gekozen door de provinciale raad van Brabant, alsmede de senatoren gekozen door de Senaat maken deel uit hetzij van de Nederlandse, hetzij van de Franse taalgroep van de Senaat, naar gelang zij de eed in het Nederlands dan wel in het Frans of in het Duits afleggen. Wordt de eed in verscheidene talen afgelegd, dan is de taal waarin hij eerst is afgelegd beslissend.

Art. 2. — Iedere taalgroep kan haar reglement van orde vaststellen.

Art. 3. — Bij wijze van overgangsmaatregel verkrijgen de leden van de Wetgevende Kamers, bedoeld in artikel 1, § 1, 2°, en § 2, 2°, die op het tijdstip van de inwerkingtreding van deze wet hun mandaat uitoefenen, de hoedanigheid van lid van een van de taalgroepen van de Kamer waarvan zij deel uitmaken door een verklaring die zij te dien einde afleggen ten overstaan van de voorzitter van deze Kamer.

De keuze die zij bij deze verklaring doen is onherroepelijk gedurende de duur van het lopend mandaat.

HOOFDSTUK II

Bepalingen betreffende de cultuurraden voor de Nederlandse en voor de Franse cultuurgemeenschap

Afdeling I

Bepalingen ter voorkoming van elke discriminatie om ideologische en filosofische redenen

Art. 4. — Een met redenen omklede motie, ondertekend door ten minste een vierde van de leden van een cultuurraad en ter tafel gelegd na de indiening van het verslag en vóór de eindstemming in openbare vergadering, kan verklaren dat de bepalingen die zij aanwijst in een ontwerp of voorstel van decreet, dat bij deze cultuurraad aanhangig is, een discriminatie om ideologische en filosofische redenen inhouden.

Art. 5. — De voorzitters van de Wetgevende Kamers en van de twee cultuurraden, zittend houdende als college, beslissen over de ontvankelijkheid van de motie, gelet op de bepalingen van artikel 4.

Bij staking van stemmen is de motie ontvankelijk.

De beslissing van ontvankelijkheid schorst het onderzoek van de bestreden bepalingen.

In dat geval wordt het ontwerp of voorstel van decreet alsmede de motie verwezen naar de Wetgevende Kamers, die uitspraak doen over de gegrondheid van de motie.

Art. 6. — De behandeling van de in de motie aangevoerde bepalingen kan door de cultuurraad slechts worden hervat nadat elk van de Wetgevende Kamers de motie ongegrond heeft verklaard.

Afdeling II

Taal waarin de decreten worden bekrachtigd, afgekondigd en bekendgemaakt en inwerkingtreding

Art. 7. — De bekrachtiging en de afkondiging van de decreten van de cultuurraad voor de Nederlandse cultuurgemeenschap geschieden op de volgende wijze :

« BOUDEWIJN, Koning der Belgen,

» Aan allen die nu zijn en hierna wezen zullen, Onze Groet.

» De cultuurraad voor de Nederlandse cultuurgemeenschap heeft aangenomen en Wij bekrachtigen hetgeen volgt :

(Decreet.)

» Kondigen dit decreet af, bevelen dat het met 's Lands zegel zal worden bekleed en door het Belgisch Staatsblad zal worden bekendgemaakt. »

De bekrachtiging en de afkondiging van de decreten van de cultuurraad voor de Franse cultuurgemeenschap geschieden op de volgende wijze :

« BAUDOUIN, Roi des Belges,

» A tous présents et à venir, Salut.

» Le conseil culturel de la communauté culturelle française a adopté et Nous sanctionnons ce qui suit :

(Décret.)

» Promulguons le présent décret, ordonnons qu'il soit revêtu du sceau de l'Etat et publié par le Moniteur belge. »

Art. 8. — De decreten worden na hun afkondiging, samen met een vertaling in de taal gebruikt voor de decreten van de andere cultuurraad, in het Belgisch Staatsblad bekendgemaakt.

Art. 9. — Tenzij het decreet een andere termijn heeft bepaald, is het verbindend de tiende dag na die van zijn bekendmaking.

Afdeling III

Procedure ter voorkoming en regeling van conflicten tussen de wet en het decreet, en tussen de decreten

Art. 10. — Uitzonderd de ontwerpen van culturele begrotingen, worden alle voorontwerpen van decreet aan het gemotiveerd advies van de afdeling wetgeving van de Raad van State onderworpen. Het advies wordt bij de memorie van toelichting gevoegd.

De ministers en de voorzitters van de cultuurraden kunnen betreffende elk voorstel van decreet en elk amendement op een ontwerp of voorstel van decreet, het gemotiveerd advies van de afdeling wetgeving vragen.

De voorzitters van de cultuurraden zijn vernicht dit advies te vragen wanneer ten minste één derde van de leden van de betrokken raad, op de door het reglement van deze raad bepaalde wijze erom verzoekt.

De aanvraag tot advies wordt bij de nederlandsstalige of de franstalige kamer van de afdeling wetgeving aanhangig gemaakt naar gelang de taal van het voorontwerp, het voorstel of het amendement het Nederlands of het Frans is.

Art. 11. — Indien, volgens het advies van de afdeling wetgeving van de Raad van State, een voorontwerp of voorstel van decreet of een amendement op een ontwerp of voorstel van decreet de bevoegdheid van de cultuurraad te buiten gaat, kan de betwiste bepaling slechts na een gunstig besluit van de Wetgevende Kamers door de betrokken cultuurraad worden aangenomen.

Art. 12. — § 1. Er is in de Raad van State een afdeling bevoegdheidsconflicten. Zij neemt kennis van de conflicten tussen de wet en het decreet, en tussen een decreet van de cultuurraad voor de Nederlandse cultuurgemeenschap en een decreet van de cultuurraad voor de Franse cultuurgemeenschap.

§ 2. De afdeling bevoegdheidsconflicten is samengesteld uit :

1° de eerste voorzitter of de voorzitter en drie leden van de Raad van State, door de eerste voorzitter aangewezen;

2° vier assessoren en vier plaatsvervangende assessoren.

De helft van het aantal onder 1° bedoelde magistraten alsmede de helft van het aantal onder 2° bedoelde assessoren en plaatsvervangende assessoren moeten door hun diploma bewijzen dat zij het examen van doctor of licentiaat in de rechten in het Nederlands hebben afgelegd en de andere helft dat zij dit examen in het Frans hebben afgelegd. Zij dienen bovendien het bewijs te leveren van de voldoende kennis van de andere landstaal.

De voorwaarden voor de benoeming tot assessor in de afdeling bevoegdheidsconflicten zijn dezelfde als die gesteld voor de benoeming tot assessor in de afdeling wetgeving van de Raad van State.

De Koning benoemt de assessoren en plaatsvervangende assessoren voor een hernieuwbare termijn van vijf jaar of voor de tijd die nog te lopen blijft totdat zij hun zeventigste jaar hebben beëindigd.

Zijn van toepassing op de assessoren en plaatsvervangende assessoren van de afdeling bevoegdheidsconflicten: de artikelen 38, tweede lid, en 54, § 3, tweede lid, van de wet van 23 december 1946 houdende instelling van een Raad van State, gewijzigd door de wet van 3 juni 1971. Zijn van toepassing enkel op de assessoren: artikel 39, tweede en derde lid, voor zover de onderwerpen op de agenda van de algemene vergadering de afdeling bevoegdheidsconflicten betreffen, alsmede artikel 40, tweede lid.

De Koning bepaalt de vergoeding van de assessoren en plaatsvervangende assessoren.

§ 3. Een plaatsvervangend assessor heeft slechts zitting bij verhindering van de assessor titularis.

§ 4. Voor de afdeling bevoegdheidsconflicten geldt dezelfde rechtspleging als voor de afdeling administratie. De Koning kan er aanpassingen in aanbrengen.

De taal van de rechtspleging is dezelfde als die welke van toepassing is in zaken die naar de tweetalige kamer van de afdeling administratie worden verwezen.

§ 5. De regelingsarresten worden uitgesproken bij meerderheid van stemmen.

Bij staking van stemmen is de stem van de eerste voorzitter of voorzitter beslissend. Van de staking van stemmen wordt in het arrest melding gemaakt.

Art. 13. — De Ministerraad maakt de zaak bij de afdeling bevoegdheidsconflicten aanhangig, indien hij van oordeel is dat er een conflict of een mogelijkheid van conflict bestaat. Het verzoekschrift wordt door de Eerste Minister ondertekend.

Art. 14. — De afdeling bevoegdheidsconflicten van de Raad van State is bevoegd, bij wijze van prejudiciële beslissing, uitspraak te doen over vragen betreffende de strijdigheid tussen een wet en een decreet of tussen decreten van de Nederlandse cultuurraad en de Franse cultuurraad en die haar door de hoven en rechtbanken of door enig ander rechtscollege worden voorgelegd.

Ieder rechtscollege maakt de prejudiciële kwestie bij de afdeling aanhangig wanneer het antwoord op deze vraag noodzakelijk acht voor zijn beslissing.

De beslissing tot verwijzing schort de procedure en de verjaring op; zij is niet vatbaar voor beroep.

Indien zij genomen wordt door een rechtscollege waarbij de zaak in hoger beroep is aangebracht, schort zij de tenuitvoerlegging op van de beslissing waartegen hoger beroep is ingesteld, behalve wanneer de voorlopige tenuitvoerlegging van rechtswege moet plaatshebben.

Art. 15. — De regelingsarresten gewezen krachtens de artikelen 13 en 14 hebben executoriale kracht, tenzij zij door de Wetgevende Kamers worden nietig verklaard binnen negentig dagen te rekenen van de kennisgeving die daarvan door de griffier van de Raad van State aan de voorzitter van ieder van de Wetgevende Kamers wordt gedaan: de griffier brengt ze tegelijkertijd ter kennis van de Eerste Minister.

Binnen dertig dagen na deze kennisgeving verstrekt de Ministerraad aan de Kamers zijn met redenen omkleed advies over het regelingsarrest.

De beslissing van de Kamers moet worden genomen binnen zestig dagen te rekenen, hetzij van de ontvangst van dat advies, hetzij van het verstrijken van de termijn van dertig dagen gesteld voor de toezending.

Die termijnen worden geschorst van 1 juli tot de tweede dinsdag van oktober van ieder jaar, alsmede gedurende de tijd dat de Wetgevende Kamers geen zitting houden.

Art. 16. — De griffier van de Kamer die zich over het regelingsarrest heeft uitgesproken, geeft aan de griffier van de Raad van State kennis van de beslissing.

Art. 17. — Wanneer de nietigverklaring door beide Wetgevende Kamers wordt uitgesproken, geeft de griffier van de Raad van State tegelijkertijd kennis van de beslissingen en van het regelingsarrest aan het rechtscollege dat de vraag heeft gesteld om bij wijze van prejudiciële beslissing uitspraak te laten doen.

Art. 18. — Wanneer de nietigverklaring niet door één van de Wetgevende Kamers wordt uitgesproken of wanneer de termijn van negentig dagen verstrekt zonder dat de Wetgevende Kamers gebruik hebben gemaakt van hun recht tot nietigverklaring, geeft de griffier van de Raad van State kennis van het regelingsarrest aan het rechtscollege dat de vraag heeft gesteld om bij wijze van prejudiciële beslissing uitspraak te laten doen.

Hij vermeldt op de uitgifte dat het arrest executoriale kracht heeft verkregen.

Art. 19. — De beslissing van de Wetgevende Kamers waarbij een regelingsarrest wordt nietig verklaard of, bij gebreke van nietigverklaring, het regelingsarrest heeft uitwerking vanaf de tiende dag die volgt op de bekendmaking in het Belgisch Staatsblad.

Art. 20. — Wanneer een prejudicieel geschil, als bedoeld in artikel 14, voor het eerst voor het Hof van cassatie wordt opgeworpen, hetzij door de partijen, hetzij ambtshalve, zendt het Hof het geschil voor beslissing over aan de Wetgevende Kamers.

Dit verzoek schorst de loop van de verjaring.

De beslissing van de Wetgevende Kamers heeft uitwerking vanaf de tiende dag die volgt op de bekendmaking in het Belgisch Staatsblad.

Art. 21. — De Koning dient bij de Wetgevende Kamers of bij de bevoegde cultuurraad, naar gelang van het geval, een ontwerp van wet of van decreet in waarbij de naar de Raad van State verwezen bepaling

wordt opgeheven of in overeenstemming gebracht, hetzij met het regeringsarrest, hetzij met de beslissing van de Wetgevende Kamers.

Afdeling IV

Algemene bepalingen

Art. 22. — Binnen de perken van hun bevoegdheid kunnen de cultuurraden :

1° het statuut vaststellen van de personeelsleden van de Rijksbesturen en Rijksdiensten die niet tot het algemene bestuur behoren alsmede van de openbare diensten, die zij oprichten; zij kunnen eveneens de Koning machtigen dit te doen;

2° straffen bepalen op de overtredingen van decreten. Deze straffen mogen een gevangenisstraf van zes maanden en een boete van vijfduizend frank niet te boven gaan.

Art. 23. — De Koning is gemachtigd de bepalingen van hoofdstuk II, afdeling III, van deze wet te coördineren met de bepalingen van de wet van 23 december 1946 houdende instelling van een Raad van State, gewijzigd bij de wetten van 11 juni 1952, 18 maart 1954, 15 februari 1955, 15 april 1958, 8 februari 1962, 29 juli 1963, 2 april 1965, 5 december 1968, 7 juli 1969 en 3 juni 1971.

Te dien einde mag de Koning :

a) de orde van de nummering van de titels, hoofdstukken, afdelingen, artikelen, paragrafen en alinea's van de te coördineren teksten wijzigen, ze anders indelen en sommige bepalingen indelen in nieuwe titels, hoofdstukken of afdelingen en deze van een opschrift voorzien;

b) de verwijzingen die in de te coördineren teksten voorkomen wijzigen om ze in overeenstemming te brengen met de nieuwe nummering;

c) de vorm van de te coördineren teksten wijzigen om hun overeenstemming te verzekeren en de eenheid in de terminologie te vrijwaren.

Art. 24. — Deze wet treedt in werking de dag waarop zij in het Belgisch Staatsblad is bekendgemaakt.

Overgangsbepalingen

Art. 25. — Zolang de wet betreffende de bevoegdheid en werking van de cultuurraden voor de Nederlandse cultuurgemeenschap en voor de Franse cultuurgemeenschap niet in werking is getreden, is deze wet enkel toepasselijk wat betreft de stemmingswijze bedoeld in artikel 59bis van de Grondwet.

C. — WET VAN 21 JULI 1971 BETREFFENDE DE BEVOEGDHEID EN DE WERKING VAN DE CULTUURRADEN VOOR DE NEDERLANDSE CULTUURGEMEENSCHAP EN VOOR DE FRANSE CULTUURGEMEENSCHAP (1) (Belgisch Staatsblad van 23 juli 1971)

HOOFDSTUK I

Toepassingsgebied

Artikel 1. — Deze wet is van toepassing op de cultuurraad voor de Nederlandse cultuurgemeenschap en op de cultuurraad voor de Franse cultuurgemeenschap, hierna de cultuurraden genoemd.

HOOFDSTUK II

Culturele aangelegenheden

Art. 2. — De culturele aangelegenheden, bedoeld in artikel 59bis, § 2, 1°, van de Grondwet, zijn de volgende :

- 1° bescherming en luister van de taal;
- 2° aanmoediging van de vorming van navorsers,
- 3° kunsten, met inbegrip van toneel en film;
- 4° cultureel patrimonium, musea en andere wetenschappelijk-culturele instellingen;
- 5° bibliotheken, discotheken en soortgelijke diensten;
- 6° radio-omroep en televisie, het uitzenden van regeringsmededelingen en van handelspubliciteit uitgezonderd;
- 7° jeugdbeleid;
- 8° permanente opvoeding en culturele animatie;
- 9° lichamelijke opvoeding, sport en openluchtlevens;
- 10° vrijetijdsbesteding en toerisme.

(1) Zittijd 1970-1971.

Senaat.

Parlementaire bescheiden. — Ontwerp van wet, nr. 400. — Verslag, nr. 497. — Amendementen, nrs. 529, 582, 602, 603, 607, 612, 616, 618, 619, 621, 623, 624, 626, 633 en 634.

Parlementaire handelingen. — Bespreking. Vergaderingen van 7, 8 en 9 juli 1971. — Aanneming. Vergadering van 9 juli 1971.

Kamer van volksvertegenwoordigers.

Parlementaire bescheiden. — Ontwerp overgezonden door de Senaat, 1053, nr. 1. — Amendementen, 1053, nrs. 2 en 3. — Verslag, 1053, nr. 4. — Amendementen, 1053, nr. 5. — Aanvullend verslag, 1053, nr. 6. — Amendementen, 1053, nrs. 7 en 8.

Parlementaire handelingen. — Bespreking en aanneming. Vergadering van 16 juli 1971.

Senaat.

Parlementaire bescheiden. — Ontwerp geamendeerd door de Kamer, nr. 679. — Amendementen, nr. 697.

Parlementaire handelingen. — Bespreking en aanneming. Vergadering van 19 juli 1971.

De bevoegdheid van de cultuurraad om de culturele aangelegenheden te regelen omvat het recht om decreten betreffende de infrastructuur te nemen.

Art. 3. — De waarborgen vervat in de artikelen 6bis en 59bis, § 7, van de Grondwet worden nader omschreven door de wet, voor de aangelegenheden vermeld in artikel 2.

HOOFDSTUK III

Samenwerking tussen de cultuurgemeenschappen

Art. 4. — § 1. In elke cultuurraad bestaat een commissie die tot doel heeft de samenwerking tussen de Nederlandse en de Franse cultuurgemeenschap te bevorderen.

Deze commissie is samengesteld volgens het stelsel der evenredige vertegenwoordiging van de politieke fracties. Zij bestaat uit vijftien leden waaronder de voorzitter en de ondervoorzitters van de cultuurraad.

§ 2. Wanneer zij samen vergaderen vormen de in § 1 bedoelde commissies de verenigde commissies voor samenwerking.

In de loop van de zitting houden de verenigde commissies voor samenwerking ten minste twee vergaderingen. Deze worden om beurt voorgezeten door de voorzitter van de ene en van de andere cultuurraad; de eerste vergadering wordt voorgezeten door de oudste in jaren onder de voorzitters.

De verenigde commissies voor samenwerking kunnen de aanwezigheid vorderen van de Ministers die de culturele aangelegenheden in hun bevoegdheid hebben en van elk ander Minister.

De verenigde commissies voor samenwerking stellen hun reglement van orde op.

Art. 5. — Onverminderd de territoriale bevoegdheid van elke cultuurraad blijven gehandhaafd de praktische uitvoeringsmaatregelen inzake onderwijs die de Ministers van Nationale Opvoeding tot 31 december 1970 in onderlinge overeenstemming hebben genomen ten behoeve van de inwoners van de zes randgemeenten en van de taalgrensgemeenten, die niet de taal van het taalgebied gebruiken, evenals de feltelijke toestanden welke op dezelfde datum in die gemeenten bestonden op cultuurgebied. Die maatregelen en toestanden kunnen niet worden gewijzigd dan met instemming van de twee cultuurraden.

Ieder voorstel om zodanige wijziging aan te brengen, wordt vooraf aan de verenigde commissies voor samenwerking voorgelegd.

HOOFDSTUK IV

Werking van de cultuurraden

Art. 6. — Elke cultuurraad komt van rechtswege bijeen ieder jaar, de derde dinsdag van oktober, behalve wanneer hij door de Koning voordien is bijeengeroepen.

De zitting wordt door de Koning gesloten.

De Koning heeft het recht de cultuurraden of een van de cultuurraden in buitengewone zitting bijeen te roepen.

Art. 7. — Elke vergadering van een cultuurraad die mocht worden gehouden buiten de zitting van de Wetgevende Kamers is van rechtswege nietig.

Art. 8. — Bij de opening van de zitting wordt de vergadering voorgezeten door het oudste lid in jaren, bijgestaan door de twee jongste leden. De raad benoemt zijn voorzitter, zijn ondervoorzitters en zijn secretarissen.

Art. 9. — Bij de verkiezing van de leden van het bureau wordt, wanneer bij de eerste stemming de volstreekte meerderheid niet is bereikt, overgegaan tot een tweede stemming om de twee kandidaten die het grootste aantal stemmen hebben bekomen te rangschikken, na eventuele verzaking van een gunstiger gerangschikt kandidaat. Bij staking van stemmen wordt aan de oudste kandidaat de voorkeur verleend.

Art. 10. — De vergaderingen van de cultuurraden zijn openbaar. Elke cultuurraad vergadert evenwel met gesloten deuren, op verzoek van zijn voorzitter of van tien leden. Hij beslist daarna of de vergadering in het openbaar zal worden hervat ter behandeling van hetzelfde onderwerp.

Art. 11. — De cultuurraad kan geen besluit nemen indien niet de meerderheid van zijn leden tegenwoordig is.

Elk besluit wordt bij volstreekte meerderheid van de uitgebrachte stemmen genomen.

Bij staking van stemmen is het behandelde voorstel verworpen.

Art. 12. — Behoudens eenparige instemming, geconstateerd door de voorzitter, geeft de cultuurraad zijn wil te kennen bij stemming, overeenkomstig de door zijn reglement bepaalde modaliteiten. Over de decreten in hun geheel wordt de beslissing genomen bij hoofdelijke stemming.

Verkiezingen en voordrachten van kandidaten geschieden bij geheime stemming.

Art. 13. — De Ministers zijn in de ene of de andere cultuurraad alleen dan stemgerechtigd indien zij er lid van zijn.

Zij hebben zitting in elke cultuurraad en het woord moet hun worden verleend wanneer zij het vragen.

De cultuurraden kunnen de aanwezigheid van de Ministers vorderen. De politieke verantwoordelijkheid van de Ministers blijft tot het exclusief domein van de Wetgevende Kamers behoren.

Art. 14. — Een ontwerp of voorstel van decreet kan door een cultuurraad eerst worden aangenomen nadat daarover artikelsgewijs gestemd is.

Art. 15. — De cultuurraden hebben het recht de artikelen en de voorgestelde amendementen te wijzigen en te splitsen.

Art. 16. — Elke cultuurraad heeft het recht van onderzoek.

Art. 17. — Het is verboden in persoon aan de cultuurraden verzoekschriften aan te bieden.

Elke cultuurraad heeft het recht de bij hem ingediende verzoekschriften naar de Ministers te verwijzen. De Ministers zijn verplicht omtrent de inhoud uitleg te verstrekken, zo dikwijls als de cultuurraad het vordert.

Art. 18. — Geen lid van een cultuurraad kan worden vervolgd of aan enig onderzoek onderworpen naar aanleiding van een mening of een stem, in de uitoefening van zijn functie uitgebracht.

Art. 19. — Geen voorstel van decreet, geen amendement dat burgerlijke rechten verleent en waarvan de aanneming tot uitgaven verplicht waarvoor, naar het oordeel van de Regering, de nodige middelen ontbreken, kan worden aangenomen tenzij vooraf in die middelen is voorzien.

Art. 20. — De ontwerpen en voorstellen van decreet, alsook de amendementen, worden ingediend en in stemming gebracht in de taal van de cultuurraad.

Elke cultuurraad bepaalt bij reglement de maatregelen die hij dienstig oordeelt om de uitvoering van deze bepaling te waarborgen.

Art. 21. — Elke cultuurraad stelt zijn reglement vast waarin hij inzonderheid bepaalt dat het bureau van de cultuurraad alsmede de commissies samengesteld worden volgens het stelsel van de evenredige vertegenwoordiging van zijn politieke fracties.

Art. 22. — Elke cultuurraad bepaalt het kader, het statuut en de bezoldiging van zijn personeel.

Art. 23. — Het bureau bereidt de vergaderingen van de cultuurraad voor en stelt de agenda voor.

Het benoemt de leden van het personeel van de cultuurraad, de griffier uitgezonderd.

Art. 24. — De cultuurraad benoemt buiten zijn leden, op voordracht van het bureau, zijn griffier.

De griffier woont de vergaderingen van de cultuurraad en van het bureau bij en stelt de notulen ervan op.

Hij houdt, onder het gezag van de voorzitter, toezicht op de diensten van het secretariaat.

Art. 25. — Elk besluit van de cultuurraad en elke beslissing van het bureau wordt ondertekend door de voorzitter en door de griffier van de cultuurraad.

Art. 26. — De cultuurraden worden geïnstalleerd op 1 december 1971.

D. — CULTUREEL «VOOR-AKKOORD»

De ondergetekende partijen :

Na akte genomen te hebben van de tussenkomst van de Eerste Minister tijdens de bespreking in de Senaat, op 7 juli 1971, van het wetsontwerp over de organisatie van de culturele autonomie, waarbij onder meer bevestigd werd :

Eensdeels dat op grond van artikel 4 van de wet van 3 juli 1971 een met redenen omklede motie, ondertekend door ten minste een vierde van de leden van een cultuurraad en ter tafel gelegd na de indiening van het verslag en vóór de eindstemming in openbare vergadering, kan verklaren dat de bepalingen die zij aanwijst in een ontwerp of voorstel van decreet, dat bij deze cultuurraad aanhangig is, een discriminatie om ideologische en filosofische redenen inhouden.

Anderdeels dat voor elk van de culturele aangelegenheden, opgesomd in artikel 2 van het ontwerp, de bevoegdheid van de cultuurraden dient begrepen en geïnterpreteerd te worden in het licht van de precisering die zowel in de memorie van toelichting als in de zeer omstandige verslagen van de Heer Van Bogaert voorkomen.

Bekommerd om al de opiniestromingen van onze maatschappij de gelegenheid te geven bij te dragen tot de culturele ontwikkeling in een democratisch regime ;

Verbinden er zich toe volgende beginselen in toepassing te brengen :

1. Het cultureel beleid moet met alle geëigende middelen, het onderling begrip en de samenwerking begunstigen tussen de personen, de groepen, de organisaties en de instellingen behorende tot verschillende ideologische en filosofische strekkingen.
2. De cultuurraden, de provincie- en gemeenteraden en alle andere overheidsinstanties, bekleed met een verordenende of reglementaire bevoegdheid, moeten erover waken dat alle representatieve ideologische en filosofische strekkingen, deelnemen aan het uitwerken van hun cultureel beleid.
3. Geen enkele wet noch verordening, besluit of reglement zullen genomen worden die een discriminatie inhouden om redenen van ideologische en filosofische aard.

De ondergetekende partijen zijn derhalve de mening toegedaan dat de wet voorzien bij artikel 59bis, § 7, van de Grondwet, zo spoedig mogelijk gestemd moet worden en zij verbinden zich er toe met dat doel :

1. In een akkoord de praktische richtlijnen te bepalen die voor het ganse land gelden en die door alle instellingen belast met het voeren van een cultureelbeleid moeten geëerbiedigd worden. Die richtlijnen hebben tot doel te voorkomen dat personen, groepen, organisaties of instellingen :
 - a) wegens hun ideologische en filosofische opvattingen op een bevoorrechte of discriminatoire wijze zouden behandeld worden onverminderd de wettige vereisten van nationale veiligheid en openbare orde ;
 - b) wegens hun aantal of hun invloed misbruik zouden kunnen maken van hun macht.
2. Te preciseren volgens welke modaliteiten die praktische richtlijnen hun toepassing zullen vinden met betrekking tot de belangrijkste middelen waarover een autonoom cultureel beleid moet beschikken.

Zij denken meer in het bijzonder aan volgende middelen :

- a) subsidies ;
 - b) begunstiging onder andere vormen ;
 - c) gebruik van de culturele infrastructuur en openbare dienst ;
 - d) samenstelling van de adviserende raden en commissies ;
 - e) samenstelling van beheers- en bestuursorganen ;
 - f) statuut van de leden van het personeel die culturele functies uitoefenen.
3. De middelen te voorzien die de verwezenlijking van de nagestreefde doeleinden waarborgen.
 4. Onmiddellijk over te gaan tot de aanduiding van hun afgevaardigden.
 5. Spoed te zetten achter het sluiten van een akkoord binnen de kortst mogelijke termijn en uiterlijk op 30 november 1971.

**ADDENDUM AAN HET CULTUREEL VOOR-AKKOORD
VAN 15 JULI 1971**

In elk geval en binnen het jaar na de installatie van de cultuurraden, worden voor alle belangrijke credieten, bestemd voor de culturele autonomie (afdeling culturele aangelegenheden) o.m. voor de omvang en verdeling, decreten uitgevaardigd. Deze decreten zijn onderworpen aan artikel 4 van de wet van 3 juli 1971.

Brussel, 15 juli 1971.

Get. : **Voor de C.V.P.-P.S.C. :**

R. Houben, Nationaal Voorzitter,
R. Vandekerckhove, Voorzitter van de C.V.P.,
L. Servais, Voorzitter van de P.S.C.

Voor de B.S.P.-P.S.B. :

J. Van Eynde, Voorzitter,
E. Leburton, Voorzitter.

Voor de P.V.V.-P.L.P. :

P. Descamps, Nationaal Voorzitter,
W. De Clercq, Ondervoorzitter,
E. Jeunehomme, Ondervoorzitter.